

Міністерство освіти і науки України
Чорноморський державний університет імені Петра Могили

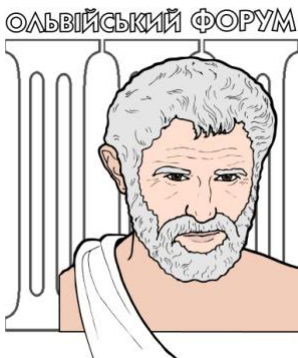
Міжнародна науково-практична
конференція

«ОЛЬВІЙСЬКИЙ ФОРУМ – 2015:

СТРАТЕГІЇ КРАЇН ПРИЧОРНОМОРСЬКОГО РЕГІОНУ
В ГЕОПОЛІТИЧНОМУ ПРОСТОРІ»

ТЕЗИ

Том 5

3–6 червня 2015 р.
Миколаїв, Україна

«Ольвійський форум – 2015: стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі» : тези. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2015. – Том 5. – 80 с.

У збірнику містяться матеріали доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Ольвійський форум – 2015: стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі» секцій «Міжнародні стандарти соціального забезпечення в Україні», «Екологія та раціональне природокористування. Проблеми екології: теорія і практика».

Секція: МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ

УДК 316

Лізаковська С. В.

НЕОБХІДНІСТЬ РОЗВИТКУ ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ В КОНТЕКСТІ СТАНОВЛЕННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Аналіз сучасних соціально-економічних проблем у вітчизняному просторі спонукає шукати різноманітні шляхи покращення ситуації у соціальній сфері. Європейський досвід доводить, що у діяльності кожного спеціаліста, фахівця повинна втілюватися соціальна політика країни, повинні існувати реальні способи вирішенні соціальних і економічних проблем як гарантія існування правової соціальної держави.

Скорочення державних дотацій у соціальну сферу примушує громадські організації, волонтерський рух активізувати свою діяльність по виробленню власних засобів, активно пропонувати свої товари і послуги. Будь-яка взаємодія волонтерського руху з державними структурами повинна будуватися на принципах незалежності, обидві сторони працюють як рівні ділові партнери, що стимулює активність як неурядових організацій, так і державних структур. Волонтерські організації є неполітичними об'єднаннями, їх інтереси зосереджуються не у державній, а в соціальній сфері. Вони прагнуть донести до суспільства інформацію про наболілі соціальні проблеми і при цьому самі пропонують шляхи їх вирішення. Важливо акцентувати увагу на важливій zasadі, а саме, самофінансування діяльності волонтерських організацій у галузі соціального обслуговування населення за наявності державної підтримки. Це особливо відчутно, коли на державному рівні в країні ухвалюються рішення про скорочення бюджетних асигнувань у соціальну сферу. Дані організації можуть виконувати функції лобіювання інтересів незахищених верств населення, знаходити різні додаткові джерела надходження фінансів з метою більш гнучкої розробки стратегії своєї діяльності, пропонувати владі різні варіанти співпраці, вигідні для обох сторін. У зв'язку з вищезазначеним, відкритість до співпраці, ініціативність, активність, здатність ухвалювати самостійні рішення – важлива сторона незалежності волонтерських організацій, що виражається в результатах соціальної практики.

В дискурсі розглядуваної проблеми, варто зазначити, що волонтерська діяльність – це благодійна, неприбуткова і вмотивована діяльність, що має суспільно корисний характер, і в реалізації якої особистість добровільно і безкорисливо бере участь. Зростання значущості цього явища демонструє той факт, що Генеральна Асамблея ООН проголосила 2001 рік Міжнародним роком волонтерів, основними цілями якого стали: популяризація ідей та цінностей волонтерства, підвищення рівня визнання волонтерської діяльності, допомога та сприяння в її поширенні, створення мережі обміну інформацією та досвідом щодо її організації. Науковці стверджують, що волонтерство як суспільний рух виникло на Заході, а першими волонтерами були самаритяни, які надавали допомогу усім, хто її потребував. Більш впевнено можна говорити про виникнення феномена волонтерства вже з середини XIX століття, – 1859 рік вважається роком виникнення волонтерського руху у світі, оскільки французький письменник-журналіст Анрі Дюран, вражений наслідками кривавої битви при Сольферіно, запропонував створити Червоний Хрест – організацію, яка б працювала на волонтерських засадах і надавала першу медичну допомогу полоненим та пораненим. Ті засади і принципи діяльності, сформульовані Анрі Дюраном, є актуальними і до сьогодні.

Ключовим елементом у необхідності розвитку волонтерського руху є питання про людський капітал, який є визначальним і виключно важливим. До числа волонтерів можуть входити особистості, що ініціюють вирішення соціальних проблем і надають послуги на безвідплатній основі.

Варто зазначити, що максимальне залучення волонтерів як активних представників громадянського суспільства, і забезпечення переходу представників соціальних груп з об'єктів в суб'єкти волонтерського руху є однією з найважливіших тенденцій в європейських країнах; тому органам державної влади варто підтримувати активні прояви інститутів громадянського суспільства щодо подолання наслідків кризи в країні.

Таким чином, ключовий механізм розвитку волонтерського руху може базуватися тільки на добровільній діяльності громадян. Потенціал волонтерів варто використовувати в державі для вирішення проблем, насамперед, це стосується сфери освіти, охорони здоров'я, медичного обслуговування, системи соціальної допомоги населенню. Діяльність волонтерських об'єднань у рамках становлення громадянського суспільства є необхідною складовою процесу активізації соціального, інтелектуального, культурного потенціалу, що детермінує розвиток свідомого громадянина своєї держави.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД У СФЕРІ РЕАЛІЗАЦІЇ БЕЗПЕКОВОЇ ПОЛІТИКИ

В нових соціально-економічних умовах, безпека виступає базовою потребою громадян. Звідси, необхідним елементом, який спрямований на захист миру, міжнародної безпеки та забезпечення прав і свобод людини є політика безпеки, яку реалізує держава. Тому, Європейський Союз, реалізуючи свої завдання, теж орієнтується на міжнародний мир та спокій.

Політика безпеки є однією із засад Маастрихтського договору, який був підписаний 7 лютого 1992 року в місті Маастрихт (Нідерланди) між членами Європейської спільноти і набрав чинності 1 листопада 1993. В Розділі 5 вказується, що всі питання, пов'язані з безпекою Європейського Союзу вирішуються спільно зовнішньою та безпековою політикою.

Згідно вищезазначеного договору (ст. 11), цілями ЄС в рамках політики безпеки виступають такі як:

- під час своєї зовнішньополітичної діяльності ЄС проводить, визначає і здійснює спільну зовнішню політику та політику безпеки, засновану на розвитку взаємної політичної солідарності держав-членів, на виявленні питань, що становлять спільний інтерес, і на досягненні все більш збігається спрямованості дій держав-членів;
- держави-члени активно й беззастережно підтримують зовнішню політику та безпекову політику ЄС в дусі лояльності та взаємної солідарності і дотримуються заходи Союзу у цій сфері;
- держави-члени спільно ведуть роботу по зміцненню і розвитку їх взаємної політичної солідарності. Вони утримуються від будь-яких дій, що суперечать інтересам Союзу або здатних завдати шкоди його ефективності в якості гуртуючої сили в міжнародних відносинах;
- розвиток і зміцнення демократії і правової держави, охорона прав і свобод людини.

До інституцій, які займаються питаннями безпекової політики відносять Раду Європейського Союзу, Європейську комісію, Європейський парламент, а також Комітет з питань політики та безпеки, який займається питаннями європейської безпекової та оборонної політики, а також спільної зовнішньої політики; і підпорядкований Раді Міністрів. Рішення про його створення ухвалила Ніццька Європейська Рада в грудні 2000 року, поклавши на Комітет стратегічне

керівництво та політичний контроль за операціями з подолання кризових ситуацій. Крім того, Комітет стежить за розвитком міжнародних подій у сфері безпеки, допомагає визначати напрямки цієї політики та наглядає за її втіленням. До складу Комітету входять по одному представнику від кожної держави-члена. Йому допомагають Військово-політична група, Комітет з цивільних аспектів врегулювання кризових ситуацій, Військовий комітет та Військовий штаб.

Варто зазначити, що Амстердамським договором (набрав чинності у травні 1999 р.) було введено нову посаду в Європейському Союзі – Верховний представник ЄС з питань закордонних справ і політики безпеки. Лісабонським договором, який набрав чинності 1 грудня 2009, передбачається розширення посадових повноважень Верховного представника: володіння місцем у Європейській комісії та головування в Раді з іноземних справ. Верховний представник ЄС з питань закордонних справ і політики безпеки займається такою діяльністю як:

- проводить спільну зовнішню політику Євросоюзу і політику безпеки;
- забезпечує узгодженість Союзу з питань зовнішнього впливу;
- несе відповідальність в рамках покладених на нього в області зовнішніх зв'язків і координації інших аспектів зовнішньої діяльності Союзу повноважень;
- представляє Союз з питань, що належать до спільної зовнішньої політики і політики безпеки;
- веде політичний діалог з третіми особами та країнами від імені Союзу та висловлює позицію Союзу в міжнародних організаціях та на міжнародних конференціях.

Крім того, в ЄС здійснюють та реалізують завдання у сфері політики безпеки європейські кореспонденти, які є відповідальні за поточну інформацію; їх обирають в міністерствах закордонних справ, а також спеціальні представники, які залучаються у виняткових ситуаціях щодо конкретних політичних справ, пов'язаних з безпекою.

Фінансування спільної зовнішньої і безпекової політики здійснюється з бюджету Європейського Союзу, окрім випадків, які виникають з операцій, що мають військові політично-оборонні наслідки. Частково видатки на дану політику покриваються з бюджетів держав-членів.

Таким чином, найважливішою засадою функціонування Європейського Союзу є відчуття безпеки держав-членів. Тому країни ЄС надають велике значення безпековій політиці, оскільки постійно відбуваються зміни у соціально-економічні, політичній сферах на міжнародній арені.

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ І СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО: ВИКЛИКИ Й МОЖЛИВОСТІ

Забезпечення достатнього життєвого рівня кожному громадянину гарантовано Конституцією України. Саме тому соціальний захист населення як інструмент підвищення рівня життя є найважливішою складовою діяльності уряду та показником ефективності соціальної політики держави. Держава через політику бере на себе найважливіші функції із забезпечення прав людини в соціальній сфері. Система соціального захисту представляє собою комплекс державних та суспільних соціально-економічних заходів, які законодавчо закріплені і є гарантіями матеріального забезпечення певним категоріям населення у випадку відсутності чи втрати ними постійних джерел доходу. Ці заходи гарантують також матеріальну підтримку малозабезпеченим групам населення. Але чи хочеться людям потрапляти до цих груп населення?

Відомо, що соціальна робота в суспільстві активізується в кризові періоди, коли погіршується доля мільйонів людей. Так було в 90-х роках ХХ ст. в Україні, більш складною є ситуація сьогодні. Покладатися тільки на те, що людина, особистість, як головний суб'єкт і першооснова соціального розвитку і соціальної політики, повинна сама реалізувати свій власний потенціал, було б не зовсім гуманно. Держава не може залишити сам на сам мільйони своїх раптово немічних громадян. Державна функція соціального захисту у кризовий період повинна зростати. Але за рахунок чого?

Проблематика соціального партнерства актуалізувалась з різних причин: це зміни на ринку праці, конкурентоспроможність професій, якість освіти, проблеми соціального захисту, побудови держави добробуту тощо. Трансформаційні перетворення в нашій країні крім позитивних зрушень спричинили й появу проблем, пов'язаних з майновим розшаруванням населення, спадом економіки, демографічними викликами, появою нових категорій клієнтів соціальної роботи.

Відносини соціального партнерства можуть сприяти суспільній згоді та спростити ціннісне включення України у світове співтовариство, що базується на правових і демократичних принципах свободи особи, толерантності та ліберальної економіки.

Система соціального партнерства, представляє собою складне і динамічне утворення структурно-організаційних елементів (суб'єктів,

предмета, нормативно-правового забезпечення), форм, ідеології, культури, принципів, методів, засобів, тактики, технологій взаємовідносин, об'єднаних певним механізмом. Суб'єктами соціального партнерства, як і суб'єктами соціально-трудових відносин, є наймані працівники, трудові колективи, професійні спілки – з одного боку, роботодавці та їх об'єднання – з другого, і держава та органи місцевого самоврядування – з третього, а також їхні представники та спільно створені органи з регулювання соціально-трудових відносин.

Для становлення та розвитку соціального партнерства в Україні зроблено вже багато. У державних інститутах влади усвідомлюють, що формування ринкової економіки об'єктивно зумовлює необхідність побудови соціальної держави, що ґрунтується на соціальному партнерстві між громадянами та державою, робітниками та роботодавцями, виробниками та споживачами. Майже однотайною є думка, що соціально-політична сфера влади має наповнюватись різними формами взаємодії громадських організацій і рухів з державою та її структурами, а у соціально-економічному просторі має формуватись система трипартизму, соціального партнерства. Отже, ідеї пріоритету права, солідарності та договірного регулювання набувають актуальності у соціальній політиці України, а це знаходить продовження в соціальній роботі.

Загальновідомо, що за радянських часів в Україні використовувались майже всі складові соціального партнерства: колективні договори, участь робітників в управлінні виробництвом, профспілкові організації тощо. Але всі ці заходи не називались соціальним партнерством, оскільки іншою була офіційна ідеологія. Тобто за тих часів, особливо в період розвинутого соціалізму не могло існувати протилежних, а тим більш антагоністичних за своїм змістом інтересів, і не виникало потреби у такому механізмі узгодження інтересів, як соціальне партнерство. Сьогодні ситуація змінилась і ми бачимо не тільки зацікавленість в цьому явищі з боку держави, а й конкретні дії.

Суть соціального партнерства полягає в тому, що це специфічний вид громадських відносин між різними соціальними групами, прошарками й класами, які мають суттєво відмінні соціально-економічні й політичні інтереси. Ці різні інтереси не можуть стати однаковими, проте можливе їх поєднання, забезпечення певного балансу їхньої реалізації. Соціальне партнерство покликано забезпечити громадянський мир в умовах радикальних реформ, запобігти соціальній напрузі на основі пошуку і знаходження компромісу, поступок, примирення.

Соціальне партнерство одночасно є і результатом, і активним чинником формування громадянського суспільства, в якому різні

соціальні групи, прошарки і класи зі своїми специфічними інтересами створюють свої організації, через які формують стійку соціальну спільноту, що забезпечує соціальну та політичну стабільність в суспільстві.

Соціальне партнерство має цілком визначене суспільне призначення: створення і діяльність певних органів, впровадження в життя гуманістичних ідей і принципів регулювання соціально-трудових відносин, розробку, прийняття і реалізацію конкретних взаємовигідних рішень. Суспільне призначення соціального партнерства полягає також і у практичному втіленні узгодженої соціально орієнтованої політики, у сприянні врегулюванню соціальних конфліктів, подоланню кризових явищ, в кінцевому підсумку – зростанні якості життя громадян країни в найширшому розумінні.

УДК 378.147

Пехота О. М.

ТЕХНОЛОГІЧНА КУЛЬТУРА ВИКЛАДАЧА: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВЕКТОР

Постановка проблеми. Технологічна культура викладача є важливою передумовою якості його викладацької діяльності та вищої освіти в цілому. Формування технологічної культури викладача університету сприятиме модернізації навчально-виховного процесу на шляху до євростандарту вищої освіти. Саме тому об'єктом дослідження стала професійно-педагогічна підготовка та вдосконалення педагогічної культури викладача університету: як магістранта на етапі навчання у магістратурі, молодого спеціаліста в процесі становлення його викладацької діяльності, так й досвідченого доцента. Для вирішення поставлених завдань досліджувалися *організаційні* та *психолого-педагогічні умови* процесу формування технологічної культури сучасного викладача університету як важливої складової його педагогічної культури у цілому. Ми виходили з того, що методологічними орієнтирами у дослідженні є ідеї про особливості застосування технологічного підходу в освіті, а також взаємозв'язок і взаємозалежність педагогічної теорії та педагогічної практики у сучасному університеті – як під час професійно-педагогічної підготовки магістранта, так і в процесі професійної діяльності молодого викладача.

Мета статті полягає у визначенні змісту поняття технологічна культура сучасного викладача, а також виявленні особливостей та закономірностей процесу її формування.

Виклад матеріалу. Технологічна культура педагога є важливою передумовою для досягнення якісної викладацької діяльності та вищої освіти в цілому. Формування технологічної культури викладача університету сприятиме модернізації навчально-виховного процесу на шляху до євростандарту вищої освіти України.

Визнання педагогічної культури як однієї з найважливіших складових культури суспільства зумовлене роллю освіти в суспільстві. Специфікою педагогічної діяльності педагога є те, що вона, спрямована на формування особистості, здатної в майбутньому відтворювати й збагачувати культуру суспільства.

З огляду на загальну і спеціальну підготовку викладача вищого навчального закладу, його культура містить загальноосвітню, спеціально-професійну, спеціально-предметну складові. Розглядаючи суть та структуру педагогічної культури, стверджують, що існує ширша категорія – «культура майбутнього педагога», яка поєднує в собі різні види особистісної культури, у тому числі й професійну, вважаючи останню синонімом педагогічної культури.

Професійна культура педагога включає в себе індивідуально вироблені стратегії, засоби орієнтації в дійсності, технології переведення ідей у матеріальні цінності. Найбільш важливими складовими професійної культури вчений вважає: системний світогляд і модельне мислення; праксеологічну, рефлексивну та інформаційну озброєність; компетентність спілкування й управління; конкретно-предметні завдання (І. А. Зязюн).

Педагогічну і професійну культуру як тотожні поняття розглядає В. В. Радул. Він визначає педагогічну культуру як інтегровану якість особистості вчителя, що проектує його загальну культуру в сферу професії, як «синтез високого професіоналізму і внутрішніх властивостей педагога, володіння методикою викладання і наявність культуротворчих здібностей».

Педагогічну культуру В. М. Гриньова пов'язує з усіма елементами особистісної культури: моральною, естетичною, розумовою, правовою, політичною, екологічною та ін., оскільки вона є інтегральним показником інших видів культур, їх складовою і водночас включає їх у себе.

Усесторонній розгляд сутності та структури педагогічної культури дозволив визначити, що у запропонованих підходах не простежується чітка систематизація професійних якостей, що призводить до певної фрагментарності наведених ознак педагогічної культури, тотожності деяких з них або штучного розподілу тих, які не існують одна без одної.

Щодо феноменології технологічної культури педагога, то у науковій літературі наявні різні думки відносно означеної проблеми.

Так, М. М. Левіна вважає, що під технологічною культурою педагога слід розуміти оволодіння логікою професійної поведінки вчителя, досвідом креативної діяльності, способами організації технологічних процесів, їх адаптацією щодо цілей гуманізації та гуманітаризації освіти. Особливого значення при цьому науковець надає технологічній освіті майбутнього учителя, виявленню й обґрунтуванню технологічних прийомів підготовки студентів до професійно мобільної педагогічної діяльності, акцентуючи на формуванні у них творчої активності та ініціативи, рефлексії освітніх потреб, оволодінні загальною та професійною культурою.

І. Ф. Ісаєв, І. Л. Яцукова трактують технологічну культуру як оволодіння майбутніми педагогами певною системою способів і прийомів технології навчання виховання, а також умінням аналізувати у педагогічному процесі альтернативні освітні технології.

Існує думка, що поява феномену «технологічна культура» як інноваційного утворення, «нового шару культури» (А. В. Коваленко), пов'язане з розмаїттям людської діяльності. Виходячи з цього, фундаментальність технологічної культури вчителя-професіонала полягає в тому, що вона охоплює множину культур: наукову (інтелектуальну), культуру мислення, праці, спілкування, поведінки тощо. Це дозволяє стверджувати, що формування технологічної культури орієнтоване на підготовку до життя і професійної діяльності технологічно культурної особистості, яка:

- уміє компетентно, оперативно розв'язувати проблеми із урахуванням різних точок зору, у різних ситуаціях;
- мислить конструктивно і логічно, активно використовує системний підхід у своїй діяльності, прагне до неперервної професійної самоосвіти і саморозвитку;
- володіє пізнавальними здібностями, адаптивністю, гнучкістю і мобільністю;
- активно реалізує свої творчі здібності, багатий особистісний потенціал, необхідні для успішного оволодіння перетворювальною діяльністю.

В основі такої неперервної самоосвіти лежить процес самонавчання, що забезпечує не тільки необхідні знання, але й формує самостійність як професійно значущу якість особистості. Тому формування технологічної культури майбутнього педагога правомірно розглядати як педагогічний ресурс його мобільності, оскільки, по-перше, полегшується адаптація особистості у системі суспільних стосунків, що сприяє засвоєнню соціокультурного досвіду; по-друге, забезпечується можливість досягнення необхідного рівня різнобічного розвитку особистості

студента та підготовки до успішної педагогічної діяльності; по-третє, гарантується висока якість професійної підготовки майбутнього учителя, його емоційно-вольової та духовно-моральної самоорганізації, творчої самореалізації і професійного самовдосконалення.

За такого підходу технологічна культура майбутнього викладача усвідомлюється як інтегральне особистісне утворення, що динамічно поєднує в собі:

- технологічні знання, уміння і навички, професійно значущі особистісні якості, необхідні для успішного оволодіння професійною діяльністю, що дозволить особистості адаптуватися в існуючому інформаційному та технологічно насиченому світі;
- рівень сформованості індивідуально-творчої готовності особистості до проектування і реалізації педагогічної діяльності;
- прагнення до професійної самоосвіти і саморозвитку;
- неперервний інноваційний пошук.

Формування технологічної культури майбутнього викладача є тривалим, багатостадійним процесом, який здійснюється впродовж усієї активної творчої життєдіяльності педагога.

При цьому найбільш характерним напрямом підвищення ефективності цього процесу є забезпечення таких умов, за яких викладач може зайняти активну особистісну позицію і найбільш повною мірою розкритися як суб'єкт педагогічної діяльності, тобто за умов реалізації індивідуальних здібностей суб'єктів педагогічної взаємодії.

Висновки. Таким чином, технологічна культура викладача – це така узагальнююча характеристика його особистості, що відображає здатність наполегливо й успішно здійснювати професійну діяльність у поєднанні з ефективною взаємодією з оточуючими людьми.

З огляду на викладене стає очевидною актуальність проблеми формування технологічної культури магістранта та молодого викладача університету до застосування сучасних педагогічних технологій, наприклад, кредитної, модульної, проектної, рейтингової та ін.

УДК [364-785.4:7]:364.642

Полторак Л. Ю.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ АРТ-ТЕРАПІЇ В РОБОТІ З ПРОБЛЕМНИМИ СІМ'ЯМИ

Використання методів арт-терапії у роботі з проблемними сім'ями з кожним роком стає все більш актуальним. До категорії проблемних сімей відносять, як правило, молоді сім'ї, сім'ї, які мають проблеми у

вихованні, які за особливостями своєї життєдіяльності потребують соціальної підтримки, допомоги, реабілітації.

А. Скларук відносить до категорії проблемних сім'ї, які можна віднести до однієї з трьох груп:

- сім'ї, що знаходяться на межі виживання і не здатні забезпечити мінімум життєво важливих потреб;
- сім'ї, члени яких мають серйозні порушення здоров'я, що впливає на життєдіяльність членів сім'ї;
- сім'ї, які мають слабкі емоційні зв'язки, а подружжя – низький ступінь задоволеності сімейними відносинами.

Протягом усього життєвого циклу сім'я постійно стикається з проблемами, які або об'єктивно порушують життєдіяльність людини чи її сім'ї, або суб'єктивно сприймаються нею як складні і тому не можуть бути подолані самостійно.

У роботі з проблемними сім'ями важливо звернути увагу, у першу чергу, на ключові проблеми, які тягнуть за собою цілий ряд негараздів, з якими також доводиться справлятися родині. Серед таких можна виділити:

1. Сім'я, де батьки страждають алкоголізмом – алкоголь ставиться на перше місце в житті сім'ї, дитина відчуває свою непотрібність, але оскільки як дитина любить своїх батьків, то ця роздвоєність ставлення до батьків породжує комплекс провини й страху, від яких вона може позбавитись через девіантну або делінквентну поведінку.

2. Сім'я, де батьки безробітні – батьки приділяють значну кількість уваги власній тривозі за своє існування або, позбавляючись від неї, вже втрачають бажання щось робити, і тепер вони пасивні, не проявляють любові та увагу до своїх дітей. Дітям здається, що вони не потрібні і в їх житті також нема сенсу.

3. Сім'ї, які розпадаються – найчастіше дитина є засобом, за допомогою якого з'ясовуються відносини між батьками. Батьки не мають бажання нести відповідальність за свої дії. Дитина виступає як засіб маніпуляції. Наслідки – дитячі неврози та девіантна поведінка.

4. Неповні сім'ї – діти без батька гірше адаптуються до життя. Для дитини порушена роль другого батька, і в майбутньому, створюючи власну сім'ю, він не буде знати, як правильно будуються відносини між подружжям. Наслідки – розлучення, кризи в дітей.

5. Сім'я, де батьки інваліди – почуття провини в батьків породжує почуття провини в дітей.

6. Виділяють 3 форми підтримки таких сімей: інформаційна, матеріальна та емоційна. Найчастіше, усі три форми застосовуються комплексно. Важливо вчасно та якісно діагностувати стан сім'ї, яка

звернулася за допомогою, її резерви, простежити порушення яких функцій спостерігається у сім'ях, що опинилися в складних життєвих обставинах.

У процесі роботи з проблемними сім'ями важливим є дотримання таких основних положень сімейної арт-терапії:

- проблеми виникають не лише через те, що було в минулому, але і через те, що є зараз;
- необхідно використовувати системний підхід: почуття дитини та ставлення до себе самої знаходяться під впливом відносин з батьками;
- необхідно враховувати, що, як правило, батьки мають благі наміри, треба використовувати їх для роботи;
- діти сильні, вони можуть подолати багато перешкод;
- робота з дитиною може бути успішною лише за умови гарної атмосфери в родині;
- у турботливій родині (там, де діти не мають страху, що їх відторгнуть) діти намагаються творити;
- ранній досвід спілкування дітей з батьками та іншими людьми, які піклуються про них, впливає на їх подальше сприйняття себе;
- хоча батьки люблять дітей, у них може не вистачати навиків, щоб справлятися з їх дітей;
- варто пам'ятати, що наш власний батьківський досвід вже не завжди спрацьовує, бо суспільство змінюється;
- батьки іноді забувають, що вони мають бути терпимими до дітей;
- якщо діти не отримують визнання, у них розвивається невпевненість в собі, виникає почуття тривоги;
- головна мета: забезпечити такий формат відносин у родині, який забезпечить нормальний, позитивний розвиток дитини.

Цілі сімейної арт-терапії для батьків (можна використовувати по відношенню до опікунів, вчителів, терапевтів):

1. Підвищити рівень розуміння батьками розвитку дитини в цілому.
2. Підвищити рівень розуміння своєї дитини.
3. Допомогти усвідомити важливість творчого самовираження у житті дітей та батьків.
4. Знизити почуття незадоволеності своїми дітьми.
5. Допомогти батькам розвинути навики, які допоможуть їм розвивати своїх дітей у процесі виховання.
6. Підвищити упевненість батьків у своїй здатності бути батьками.
7. Допомогти батькам «відкрити двері спілкування» зі своїми дітьми та підтримувати ці двері відкритими.
8. Допомогти батькам працювати зі своїми дітьми як одна команда.
9. Підвищити почуття тепла і довіри по відношенню до своїх дітей.

10. Забезпечити безпечну атмосферу, в якій батьки можуть справлятися зі своїми власними проблемами, які стосуються їх дітей та батьківства.

Цілі сімейної арт-терапії для дітей:

1. Дати можливість дитині признати та виразити свої почуття повністю і конструктивно.

2. Дати можливість дітям бути почутими.

3. Допомогти дітям розвивати ефективні способи вирішення проблем.

4. Підвищити самовпевненість та самооцінку дитини.

5. Підвищити довіру дитини до своїх батьків, її впевненість у них.

6. Знизити (або взагалі прибрати) негативну поведінку дитини.

7. Допомогти дитині навчитися брати на себе відповідальність за свої вчинки.

8. Допомогти родині створити відкритий клімат, який буде сприяти розвитку дитини у всіх сферах (емоціональній, духовній, соціальній, поведінковій).

В роботі з дітьми необхідно пам'ятати:

- з дітьми не працює спосіб роботи як з дорослими;

- діти – це люди, вони можуть відчувати глибокий емоційний біль та радість;

- діти унікальні та варті поваги;

- діти сильні, вони мають величезну здатність долати перешкоди;

- діти мають спадкову тенденцію до росту та дорослішання;

- діти здатні до позитивного самоспрямування, вони можуть існувати у своєму світі багатьма креативними способами;

- природна мова дітей – гра;

- у дітей є право мовчати, і терапевт повинен поважати це право;

- дитина візьме те, що їй потрібно від терапії та розкладе це по своїх місцях;

- просування дитини не можливо прискорити, необхідно бути терпимим у процесі роботи з дитиною.

УДК 37.025.3:378.14

Попова Т. С.

РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Сучасний фахівець з соціальної роботи має володіти не лише комплексом професійних знань і умінь, а й набором особистісних

якостей, що забезпечують йому успішність комунікації з носієм соціальної проблеми і, як результат, – ефективність її розв'язання. Однією з таких професійно значущих особистісних характеристик соціального працівника є емоційний інтелект, рівень розвиненості якого безпосередньо впливає на якість його професійної діяльності.

Соціальний працівник, який володіє достатнім рівнем емоційного інтелекту, працює конструктивно, без напруги, у переважній більшості випадків знаходить правильне рішення багатьох професійних проблем.

Соціальна робота належить до важких у психологічному плані професій, оскільки соціальні працівники мають справу із складними і сумними сторонами людського життя. Процес соціальної роботи не завжди буває успішним і результативним, працівники зазнають невдач, переживають розчарування, набувають негативного досвіду. За таких умов рівень продуктивності праці соціальних працівників знижується, виникають непорозуміння і конфлікти з клієнтами, що робить неможливим ефективне розв'язання їх проблем та позначається на якості життя в цілому.

Запобігти означеній ситуації можливо за умови цілеспрямованого розвитку у майбутніх спеціалістів з соціальної роботи професійно-значущих компонентів емоційного інтелекту в процесі їх фахової підготовки у вищому навчальному закладі.

З метою перевірки наведеного припущення кафедрою соціальної роботи, управління і педагогіки було проведено психолого-педагогічний експеримент, в якому взяли участь студенти випускних курсів, що навчаються за фахом «Соціальна робота».

Аналіз результатів констатувальної частини експерименту показав, що високий рівень емоційного інтелекту(РЕІ) студентів – майбутніх соціальних працівників як за парціальними характеристиками, так і інтегрований – не притаманний ні студентам контрольної групи (КГ) ні експериментальної (ЕГ).

Більшість студентів експериментальної та контрольної груп мали низький та дуже низький рівень емоційного інтелекту: 78 % (ЕГ) та 66,5 % (КГ) – за методикою Холла (МХ), 21 % (ЕГ) та 28 % (КГ) – за методикою ЕМІН, до того ж – дуже низький – за ЕМІН мали 32 % студентів (ЕГ) та 21 % (КГ). Їх емоційний інтелект характеризувався низьким ступенем самоконтролю, високою ситуативною обумовленістю; студентам притаманний страх, самотність, нестабільність, агресія, почуття провини та депресія, низький самоконтроль

З метою підвищення рівня ЕІ студентів експериментальної групи була розроблена та впроваджена психорозвивальна програма, в основу

якої покладено тренінг як найбільш ефективну та інтегровану методику формування професійно-значущих компонентів емоційного інтелекту у студентів.

Аналіз результатів формувальної частини експерименту свідчить, що емоційний інтелект особи, що навчається у вищому навчальному закладі можна всебічно розвивати за допомогою спеціально розробленої психорозвивальної програми. Підтвердженням цьому є зміни, що відбулися в показниках як інтегрованого EI, так і в розрізі парціальних характеристик у студентів експериментальної групи.

На жаль, в процесі експериментальної роботи не вдалося розвинути EI студентів до високого рівня. Ці показники залишилися на попередній позиції. Позитивні зміни відбулися на середньому та низькому рівнях. Показники EI у студентів, що мали середній рівень, підвищилися з 22 % до 39,5 % (MX), відповідно – з 47 % до 53 % (EMIN). Це означає що майже половина студентів мають тепер достатній рівень самоконтролю і певну стратегію емоційного реагування, їм притаманне відчуття психологічного благополуччя, позитивного відношення до себе, достатній рівень самооцінки.

Студентів, що виявляли низький рівень інтегрованого EI, стало менше: 60,5 % проти 78 % (MX) та 26,5 % проти 21 % (EMIN), до того ж, дуже низький рівень представлений тепер 20,5 % проти 32 % (EMIN). Таким чином, студентів, що мали низький самоконтроль, високу ситуативну обумовленість, відчували страх, самотність, нестабільність, агресію почуття провини та депресію стало набагато менше.

Аналізуючи зміни, що відбулися у студентів з низьким рівнем EI на рівні окремих професійно-значущих компонентів (самотивація, розпізнавання емоцій інших та внутрішньоособистісний інтелект), можна стверджувати, що після впровадження психорозвивальної програми кількість таких студентів зменшилися (на 11,5 %, 12 % та 34,5 % відповідно).

Порівняння результатів кінцевого вимірювання EI у студентів експериментальної та контрольної груп дає підставу стверджувати про наявність позитивної динаміки.

Таким чином, зважаючи на особливу роль окремих компонентів EI у професійній діяльності соціальних працівників, робота з їх розвитку повинна мати цілеспрямований довготривалий характер та починатися на перших етапах фахової підготовки у ВНЗ. Її успішність залежить від забезпечення оптимальних педагогічних умов даного процесу.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Дотримання певних правил та моральних цінностей є однією з умов успішного розвитку суспільства. Особливі вимоги до наявності моральних цінностей обумовлені і професійною діяльністю. Різна професійна діяльність особистості вимагає від неї наявності та сформованості певного переліку моральних цінностей, потрібних саме для її ефективної реалізації. Проте для деяких професій їх наявність та сформованість є однією з центральних умов існування професії. До таких професій належить соціальна робота. Наріжним каменем діяльності соціальних працівників є моральні цінності, адже соціальна робота ґрунтується на таких цінностях як емпатія, толерантність, відповідальність та багатьох інших. Таким чином, на вищий навчальний заклад покладається особливе завдання з їх формування та розвитку.

Низка вітчизняних та закордонних дослідників приділяли увагу моральній складовій соціальної роботи, серед них С. Бенкс, І. Богданова, К. Лесі, Г. Медведєва, Ф. Рімерта інші. Питання етики та моральних цінностей підіймалось в контексті дослідження питання становлення та підготовки соціальних працівників як професіоналів такими вітчизняними вченими як С. Архіпова, В. Поліщук, А. Капська, Н. Клименюк. Проте, у дослідженнях не були повною мірою окреслені особливості освіто-виховного процесу, які можуть зменшувати ефективність виховної роботи націленою на формування моральних цінностей у соціальних працівників. Саме тому існує необхідність окреслити особливості процесу формування моральних цінностей майбутніх соціальних працівників у вищих навчальних закладах.

Однією з особливостей освітньовиховного процесу є те, що при зарахуванні до вищого навчального закладу студенти, які були зараховані спеціальність соціальна робота, можуть мати низький рівень сформованості або взагалі не мати певних професійно важливих моральних цінностей, які є необхідними для ефективної майбутньої діяльності. Адже при зарахуванні на спеціальність не враховується рівень морально-етичного розвитку особистості. Хоча, як вже було зазначено раніше, наявність та сформованість певних моральних цінностей, є однією з необхідних вимог спеціальності професії. Про цю проблему повідомляють як українські так і закордонні науковці.

Наступними особливостями, які потребують уваги, є часова обмеженість та відсутність «спадковості» в дисциплінах, які містять морально-етичну виховну складову або, які безпосередньо спрямовані на розвиток та формування морально-етичної складової, наприклад, такі дисципліни як «деонтологія» або «етика». Під часовою обмеженістю мається на увазі невеликий обсяг академічних годин, який виділено для опанування дисциплін, а під «спадковістю» розуміється проблема відсутності зв'язку в сфері виховання моральних цінностей між дисциплінами, які викладаються. Тобто процес формування моральних цінностей в межах дисциплін іноді може не брати до уваги та не розвивати напрацювання попередніх дисциплін в цьому напрямку. Іноді вивчення та розвиток морально-етичних питань може «зупинятись» разом з закінченням викладання дисципліни.

Поряд з цією проблемою стоїть проблема неефективних методів викладання та виховання, які використовуються у вищих навчальних закладах, про це зауважує, наприклад, відомий дослідник Говард Гарднер та Джудіт Босс. Теоретичні знання, отримані під час вивчення дисциплін, не трансформуються у практичні навички та дії за межами дисциплін. Зазвичай студенти мають лише поверхнєве розуміння моральних цінностей, що іноді обмежується їх знанням суто історичної складової дисципліни або думок провідних вчених. Отримані знання не використовуються для вирішення ситуацій у реальному житті.

Ще однією особливістю процесу формування моральних цінностей є зміна традиційних підходів навчання та комунікації між людьми у сфері соціальної роботи завдяки збільшенню ролі та значення комп'ютерних та Інтернет технологій у житті всіх українців. За даними компанії GfK Ukraine станом на кінець 2013 року 50 % українців віком старше 16 років регулярно користувались Інтернетом, а найактивнішими користувачами була молодь 16-19 років, 70 % цієї вікової групи щоденно заходили до мережі Інтернет (лише 14 % осіб, які належали до 50-59-річних робили це щоденно). Також за даними тієї ж компанії досить високим є рівень проникнення електронних пристроїв в українську суспільство: наприкінці 2013 року 57 % українців, старших за 16 років українців, володіли смартфоном, комп'ютером, ноутбуком або планшетом.

Технології стають рушійною силою, яка формує поведінку і думки молоді, а також її уявлення про соціальне благополуччя. Майже безмежний доступ до різноманітної інформації для дітей та молоді різного віку без батьківського (та майже будь-якого) контролю за тематикою та якістю контенту, безсумнівно вже впливає на моральну культуру молоді. Технології також змінюють звичні способи комуні-

кації між людьми, адже зараз молодь може більше спілкуватись між собою через соціальні мережі, аніж у реальному житті. Ці особливості існування сучасного українського суспільства повинні бути враховані як в освітньо-виховному процесі вищого навчального закладу взагалі, так і в процесі підготовки студентів на спеціальності соціальна робота зокрема.

Важливо також окреслити певні шляхи вирішення вищезазначених проблем. Для вирішення проблеми відсутності певних професійно важливих моральних цінностей або їх низький рівень сформованості у студентів першого курсу, можна було запровадити тестування до або після зарахування студентів. Це допомогло б виявити наявні рівні сформованості моральних цінностей. В залежності від результатів тестування розробити комплексну програму та заходи, які б сприяли формуванню та розвитку потрібних моральних цінностей. Програма могла б включати як заходи з аудиторної так і позааудиторної роботи.

Пошук нових методів викладання та донесення інформації до студентів є дуже важливим для успішної та ефективної морально-етичної виховної роботи у вищому навчальному закладі. Використання під час занять аналізу кейсів та рольових ігор, в яких студенти намагаються знайти правильне рішення у «ситуаціях морального вибору», допомогли б зблизити дисципліни з реальністю, а емоційне наповнення, яке виникає завдяки рольовій грі, допомогло б закріпити та розвинути наявні моральні цінності.

Моральне виховання та процес формування моральних цінностей може відбуватись не лише під час спеціалізованих дисциплін. Один з альтернативних варіантів такого навчання запропоновано польським дослідником Кшиштофом Пеждеком з Вроцлавського університету, який говорить про заняття з фізичної культури як про спосіб донесення моральних цінностей. Наприклад, завдяки командним іграм можна пояснити та на практиці реалізувати такі моральні цінності, як відповідальність, справедливість, вірність, дружба, альтруїзм, емпатія і т.д. Індивідуальні вправи могли б сприяти роботі студентів над собою.

Також було б доцільно залучати студентів до довгострокових соціальних волонтерських проєктів, наприклад, волонтерства у школах-інтернатах або в інших установах та з різними групами клієнтів. Використання потенціалу волонтерської діяльності у поєднанні з аудиторною роботою могло б суттєво допомогти у процесі формування моральних цінностей майбутніх соціальних працівників. Адже волонтерська діяльність сприяє появі почуття відповідальності та розвитку власної гідності, допомагає волонтерам відчувати себе «агентами змін» у суспільстві, а також мобілізує саму громаду для досягнення

бажаних результатів. Як зазначає Джудіт Босс, поєднання такого практичного досвіду з вивченням необхідного теоретичного матеріалу та детального аналізу всієї програми після її закінчення позитивно впливає на розвиток моральних цінностей студентів.

Потрібно зазначити і про важливість збільшення використання інформаційних технологій та сучасних пристроїв у процесі навчання-студентів – майбутніх соціальних працівників. Це дозволило б зробити освітньо-виховний процес більш сучасним, цікавим та зрозумілим для студентів. Проте, за умови пояснення, аналізу та окреслення шляхів вирішення того спектру морально-етичних проблем, які можуть виникати під час використання інформаційних технологій.

Таким чином, процес формування моральних цінностей майбутніх соціальних працівників у вищих навчальних закладах має свої особливості та пов'язаний з низкою проблем, вирішення яких потребує застосування нових методів викладання та інноваційних підходів.

УДК 378+37.013.42

Сургова С. Ю.

ЗАСТОСУВАННЯ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Мета використання особистісно-орієнтованих технологій у професійній підготовці майбутнього соціального працівника полягає у створенні комфортних умов навчання, за яких він відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність, що забезпечує продуктивність навчання і дає можливість кожному максимально розкрити свій потенціал, розвивати творчі здібності. На нашу думку, особистісно-орієнтовані технології-це взаємодія партнерів, у процесі спілкування яких інтерпретується ситуація й конструюються особистісні дії. Зазначимо, що важливою складовою ефективності професійної освіти є вірно обрана особистісно-орієнтована технологія. Технологія в професійній освіті не гарантує кінцевого результату, але створює умови для його отримання.

На основі понять з особистісно-орієнтованих технологій, з метою активізації навчально-пізнавальної діяльності і кращого засвоєння студентом професійних знань, виділяємо 4 групи особистісно-орієнтованих технологій професійної підготовки, серед яких технологія контекстного навчання, ігрова технологія навчання, технологія проблем-

ного навчання, тренінгові технології, що сприяють підвищенню рівня професійної підготовки майбутніх соціальних працівників.

Серед особистісно-орієнтованих технологій у межах нашого дослідження на особливу увагу заслуговує технологія контекстного навчання. Вона достатньо поширена у вищій професійній освіті. При цьому навчанні навчальна інформація висуває завдання професійної спрямованості. Однією з форм організації контекстного навчання є метод проектів. Цей метод моделює реальну ситуацію діяльності майбутніх фахівців. Його завдання – створення умов для зближення теорії з практикою, їх змикання в конкретних «виконавчих» завданнях.

Практика показує, що технологія контекстного навчання відповідає таким наступним дидактичним принципам, як: проблемність, індивідуалізація і диференціація, гармонійний розвиток різних компонентів мислення, формування алгоритмічних прийомів розумової діяльності, спеціальної організації мнемонічної діяльності, що становить завдання професійної підготовки майбутніх соціальних працівників.

Використання ігрової технології в нашому випадку доцільне, тому що ґрунтується на конкретних ситуаціях, взятих із професійної діяльності соціального працівника, і являє собою динамічні моделі дійсності.

У процесі ігрової технології ми робили акцент на активізації пізнавальної і творчої активності майбутніх фахівців та забезпечення формування правознавчих умінь і навичок, що є складовою професійної діяльності. Це певною мірою репетиція діяльності людини, оскільки забезпечує можливість студента «програти» практично кожен конкретну ситуацію і застосувати її на практиці.

На нашу думку, значимість проблемного навчання в підготовці соціального працівника полягає в активізації творчої самостійності студентів. Психологічно проблемне навчання спрямоване на розвиток мислення, а тому й здійснюється як процес розв'язування завдань. У цьому процесі студент формулює гіпотезу, здогадку, приймає рішення, доводить, перевіряє правильність розв'язання, оцінювання вибраних шляхів розв'язання. Таким чином, проблемне навчання розвиває творчі можливості й дослідницьке мислення студентів.

Продовжуючи аналіз особистісно-орієнтованих технологій, виділяємо одну з важливих технологій підготовки майбутніх соціальних працівників – тренінгову технологію. У процесі реалізації тренінгових програм створюються найкращі умови для задоволення потреб майбутніх соціальних працівників у спілкуванні, самовираженні, пізнанні себе. Це отримання відповідей на смислові питання: «Хто Я?», «Яким я маю бути як професіонал?», «Як мені ним стати?», «Чого я маю досягти в житті?».

Істотною перевагою тренінгової технології є те, що вона дає унікальну можливість вивчити складні або емоційно значущі питання в безпечних обставинах тренінгу, а не в реальному житті з його погрозами й ризиком. У майбутніх фахівців розвиваються навички планування, прогнозування, рефлексії, корекції, чіткої постановки мети, що відповідає освітньо-кваліфікаційної характеристики соціального працівника.

Вважаємо, що використання особистісно-орієнтованих технологій професійної підготовки майбутніх соціальних працівників формує вміння і навички профілактичної діяльності з різними групами клієнтів соціальної роботи, створює умови для загальнопрофесійного розвитку майбутнього спеціаліста, розвитку креативного мислення, вироблення індивідуального стилю діяльності, мотивації до профілактичної роботи.

УДК 364-43-047.22

Чубук Р. В.

ВІДПОВІДАЛЬНЕ СТАВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ЯК ПЕРЕДУМОВА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Сучасні науковці визнають, що одним із провідних завдань професійної освіти є підготовка компетентного фахівця (А. Алексюк, О. Глузман, Н. Кічук, О. Савченко, С. Сисоєва, О. Сухомлинська, А. Кузьмінський, В. Огнев'юк, В. Поліщук, С. Харченко та ін.). Саме компетентність набуває останнім часом все більшої актуальності, оскільки спостерігається постійна трансформація соціального досвіду, модернізація сфери професійної освіти, створення нових різновидів авторських педагогічних систем, зростання вимог суспільства до рівня професійної підготовки фахівця. Наукові дослідження свідчать, що у суспільстві, що трансформується, є потреба у фахівцях нової генерації, які: професійно-підготовлені для формування майбутнього у нових соціокультурних умовах; спроможні мотивувати особистість молодшої людини до саморозвитку і реалізації позитивного потенціалу – оскільки традиційні системи не завжди забезпечують створення необхідних умов для розкриття потенціалу особистості.

Характерною особливістю є те, що час навчання студентів у ВНЗ співпадає з першим періодом зрілості особистості, специфіка якого полягає у складності особистісного і професійного становлення. Важливим аспектом розвитку у цьому віці є актуалізація свідомих

мотивів поведінки, що спонукають до формування таких якостей як: уміння володіти собою, цілеспрямованість, ініціатива, самостійність; підвищення інтересу молоді до морально-етичних проблем, серед яких провідне місце займають: життєві цілі, освіта, робота, обов'язок, кохання тощо. Доцільно наголосити на тому, що по мірі розвитку особистості студента, змінюється система потреб і мотивів, від яких залежить ставлення до навчання, що, в свою чергу, змінює внутрішню позицію, яка може бути творчою або пасивною, відповідальною або конформістською, негативною або позитивною тощо.

Виходячи з вищезазначеного, формування професійної компетентності майбутнього соціального працівника відбувається в умовах позитивної соціалізації та успішної адаптації студентів, які пов'язані з пристосуванням і засвоєнням нових особливостей навчання у вищій школі. Зокрема, на першому-другому курсі відбувається: адаптація студента до нових умов життя і навчання у вищій школі; становлення студентської академічної групи та адаптаційна взаємодія в ній; формування вмінь і навичок оптимально-раціональної організації розумової діяльності, режиму праці, дозвілля і побуту; пристосування до системи самостійної роботи, самоосвіти тощо. Саме адаптація студентів, як необхідна передумова активної діяльності та її ефективності, відбувається у вигляді:

1) *формальної адаптації* – сутність її полягає у пізнавально-інформаційному пристосуванні студентів до: нового оточення та структури вищої школи, змісту навчання і вимог в ній, своїх обов'язків;

2) *суспільної адаптації* – пов'язана з процесом внутрішньої інтеграції груп студентів-першокурсників із студентським оточенням старших курсів;

3) *дидактичної адаптації* – означає готовність студентів до нових форм і методів навчальної роботи у ВНЗ.

Процес адаптації першокурсників до навчання у ВНЗ відбувається з певними труднощами, серед яких виокремлюються такі: недостатня психологічна підготовка до вибору професії та нестійка мотивація до неї; практична не спроможність здійснювати психологічне саморегулювання поведінки та діяльності, які посилюються із-за відсутності щоденного контролю з боку викладачів навчального закладу; відсутність навичок самостійної роботи, невміння конспектувати, працювати з першоджерелами, словниками, довідниками тощо. Однією із причин таких труднощів є методи навчання у вищій школі, які суттєво відрізняються від шкільних: відбувається одночасне накопичення культурних норм і набуття професійних знань, необхідних для майбутньої діяльності. Водночас, така позиція студента змінює і позицію

викладача, який не передає знання певної дисципліни, а організовує процес засвоєння студентами засобів професійної діяльності за допомогою її вивчення. Навчальна діяльність у вищій школі відрізняється від шкільної ще й тим, що у студентів формується цілісна структура майбутньої професійної діяльності, що змінює характер навчальної діяльності студентів і забезпечує трансформацію пізнавальної діяльності на професійну зі зміною мотивів, мети, потреб. Отже, пізнавально-професійна мотивація студента, зміна навчальної діяльності на навчально-професійну, водночас, із високою соціальною активністю обумовлює спрямованість студента на виконання соціальної ролі майбутнього фахівця соціальної сфери. Саме усвідомлена потреба майбутніх соціальних працівників у професійному розвитку, формуванні навичок самостійності – сприяють самоствердженню, визначають (разом з віковими резервами) потенційну можливість для формування відповідального ставлення до навчання у ВНЗ, що є надійними засадами формування їх професійної компетентності.

Узагальнимо, що відповідальне ставлення майбутніх соціальних працівників до фахової підготовки безпосередньо пов'язане з позитивною мотивацією до обраної спеціальності та особистісною спрямованістю на майбутню професійну діяльність саме за професією. Особистісна спрямованість є важливою умовою активного і свідомого ставлення до фахової підготовки, що підвищує можливості особистісного розвитку студента, засвоєння ним професійних знань, умінь і навичок. Саме під час вивчення загальноосвітніх, суспільних, спеціальних, професійно-спрямованих дисциплін, самостійної навчальної роботи, участі у науково-дослідній роботі – у студентів формується професійна компетентність, яка передбачає не лише наявність знань, умінь і навичок, але й позитивне ставлення, інтерес до майбутньої професії, прагнення займатися нею.

**Підсекція: ІНШОМОВНА ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ У
КОНТЕКСТІ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ОСВІТИ**

УДК 316.647.5:371.13

Гришкова Р. О.

**ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ОСВІТИ З ПОЗИЦІЙ
КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ ДО НАВЧАННЯ**

Процеси глобалізації у світі привели до інтернаціоналізації освіти, що зумовило необхідність чіткого визначення міжнародного ступеня навчальних досягнень у контексті компетентнісної освітньої моделі. Науковці (В. І. Луговий, П. Г. Лузан, В. М. Манько, Н. Г. Ничкало, С. О. Сисоєва, Я. В. Цехмістер та ін.) зосередили увагу на дослідженні нової якісної характеристики фахівця в інтернаціональному середовищі. Таку вимогу часу німецькі фахівці в галузі професійної освіти втілили у новому феномені *«міжнародна професійна компетентність» (МПК)*. МПК формується на основі професійної компетентності фахівця відповідної галузі в сукупності з міжнародними фаховими знаннями, міжнародними ключовими і базовими компетентностями, іншомовності та інтеркультурної толерантності, а її реалізація відбувається шляхом академічної мобільності, пов'язаної з виконанням професійних завдань у міжнародному середовищі. Імплементация феномену *«міжнародна професійна компетентність»* у вищу освіту потребує уточнення цього поняття для кожної галузі і ґрунтується на чотирьох напрямках освітньо-професійної діяльності:

- оволодінні англійською мовою як домінуючою в науковій сфері;
- професійними знаннями, які набуваються в процесі виконання фахових завдань у інтернаціональному середовищі;
- поглибленні соціокультурних знань;
- професійній діяльності за кордоном.

Базуючись на аналізі наукових джерел і власному досвіді, визначаємо поняття *«міжнародна професійна компетентність фахівця»* як якісну характеристику особистості, що відображає її здатність до ефективної діяльності за обраним фахом у міжнародному професійному просторі.

У процесі дослідження встановлено, що міжнародна професійна компетентність фахівця потребує міжнародних знань, максимальної сформованості тих складових професійної компетентності, які мають міжнародне значення – соціокультурної та іншомовної, реалізованої академічної мобільності.

Формування міжнародної професійної компетентності як системне явище у ВНЗ матиме велике суспільне значення і відкриває майбутнім фахівцям, які вмотивовані до прориву в міжнародне професійне середовище, шлях до вдосконалення на найвищому рівні та дає інтегративний ефект підвищення якості всієї відповідної галузі. Становлення міжнародної професійної компетентності не може стати необхідним для всіх випускників України на даному етапі розвитку вітчизняного суспільства, оскільки це потребує неабияких додаткових зусиль особистості й постійного самовдосконалення. Чи ставити собі таку мету, кожен майбутній фахівець вирішує сам, однак це передбачає відображення в остаточній оцінці сформованості професійної компетентності випускника.

Концептуальною основою дослідження феномена інтернаціоналізації освіти є положення філософії, теорії та методики професійної освіти у вищих навчальних закладах, інноваційні теорії навчання, що базуються на самопізнанні і саморозвитку особистості в процесі компетентнісно-орієнтованої підготовки та положеннях, відповідно до яких формування професійної компетентності майбутнього фахівця:

- здійснюється в умовах інтеграції української вищої школи в міжнародне освітнє середовище і зміни знаннєвої парадигми на компетентнісну за принципами сучасної освіти, що потребує перегляду змісту теоретичної і практичної підготовки, впровадження інтерактивних методів навчання;

- відбувається в процесі аудиторної, позааудиторної, самостійної і науково-дослідної роботи з використанням традиційних і новітніх педагогічних технологій,

- може відбуватися за умови дотримання принципів фундаментальності, системності, неперервності, удосконалення змісту фахових дисциплін і використання інтерактивних та інноваційних методів навчання.

Зосереджуємо увагу на компетентнісному підході, який вважається основою розвитку сучасної освіти. Алгоритм його застосування полягає у зміні процедури розроблення й формату побудови системи професійної підготовки, поступової трансформації домінуючої освітньої парадигми із трансляції знань і формування навичок у створення умов для оволодіння комплексом компетентностей, який окреслює потенціал здатності випускника до виживання та стійкої життєдіяльності в умовах сучасного інформаційно-насиченого транснаціонального професійного простору. Компетентнісний підхід посилює практичну орієнтованість освіти, висуває на перше місце не знання та інформованість особи, яка навчається, а здатності їх систематизувати і вирішувати проблеми, які виникають у нетипових ситуаціях. В Україні реалізація

пов'язаних з цим підходом основних ідей в освітню практику гальмується. Ефективність їх упровадження в процесі підготовки майбутніх фахівців залежить від результативності реформ у професійній освіті, які полягають у формуванні професійної компетентності майбутніх фахівців як освітнього результату. Це забезпечить його порівнюваність з європейськими аналогами, прискорить інтеграцію української освіти до інтернаціонального освітнього простору і дасть змогу розв'язати головну проблему вищої освіти – підготувати конкурентоздатного компетентного фахівця.

Європа об'єдналася з метою досягнення високої якості освіти в підготовці компетентного фахівця шляхом докорінної зміни освітньої парадигми із знаннєвої на компетентнісну та забезпечення рівних можливостей для здобуття освіти і працевлаштування всіх, хто навчається. Результатом цих зусиль стали Болонські угоди, які регламентують процеси реформування освіти в зарубіжних країнах, що не перешкоджає самій європейській системі вищої освіти також перебувати в постійному стані модернізації.

Основною метою модернізації вітчизняної вищої освіти відповідно до потреб суспільства і умов Болонського процесу є досягнення якісно нового рівня професійної підготовки у вищій школі, яка реалізується шляхом формування компетентного фахівця. Це, у свою чергу, передбачає перехід до оцінювання результатів навчання у рівнях сформованості професійної компетентності випускника і спроможності задовольняти вимоги ринку праці. Такі нововведення з 2014 р. регламентуються Законом України «Про вищу освіту». У Законі визначено й інші шляхи модернізації: пріоритетність розвитку освіти і науки при формуванні бюджетів усіх рівнів; відкритість вітчизняної освітньої моделі (академічна і професійна мобільність); особистісно-орієнтований підхід у навчанні; налагодження системи кар'єрного зростання відповідно до якості отриманої освіти; ефективне управління освітою.

Формування компетентного фахівця у системі європейської вищої освіти забезпечує дотримання принципів у форматі «трикутника» знань: освіта – наука – інновації. Перспективи імплементації принципів сучасної освіти у процес формування професійної компетентності майбутніх фахівців передбачають:

- застосування *інновацій* в освітньому процесі. Педагогічним інструментом їх упровадження стали інноваційні педагогічні технології, які, на відміну від методик, не припускають варіативності. З цих технологій не можна викинути жодного елемента і вони повинні відповідати критеріям технологічності: критерію *концептуальності* (базується на науковій концепції, яка обґрунтовує досягнення освітніх

цілей з філософського, психологічного, дидактичного, соціально-педагогічного поглядів); *системності* (підтверджуються ознаки системи: логіка процесу, взаємозв'язок усіх складових, цілісність. Уможливилося діагностичне цілепокладання, планування, проектування, варіабельність методів і засобів для корегування результатів); *ефективності* (гарантується досягнення відповідного результату навчання при оптимальних витратах, забезпечення відтворюваності іншими суб'єктами); *постановки пізнавального завдання і подання змісту навчального матеріалу*; *оцінки навчальних досягнень у результаті використання технології*; *інтеграції вже отриманих первинних знань* із метою формування вищого рівня наукових знань і забезпечення засад для подальшого прогресивного розвитку. *Цінність* педагогічних технологій визначається за показниками результативності в навчально-виховному процесі, оптимальності з погляду витрат, зручності використання та гарантованості досягнення існуючих стандартів якості, *ефективність* залежить від постійного оновлення і вдосконалення у рамках нової освітньої парадигми формування майбутнього компетентного фахівця, а їх *упровадження* суттєво змінює роль і функції викладача, який стає керівником і помічником, а не лише носієм абсолютного знання.

– мотивацію до безперервного навчання, характерна для студентів передвипускного і післядипломного етапів навчання. Аналогічна ситуація, як засвідчує аналіз наукової літератури, досить типова – зниження мотивації до безперервного навчання в процесі професійної підготовки спостерігається і в майбутніх фахівців інших галузей. Причини цього явища науковці вбачають у невизначених перспективах роботи або відсутності їх бачення та недоліках організації навчального процесу;

– «навчання через дослідження» – принцип підготовки фахівців дослідницько-інноваційного типу, який упроваджується в освітню діяльність вітчизняних вищих навчальних закладів шляхом науково-дослідної роботи студента і формування науково-дослідної компетентності (НДК) майбутніх фахівців.

– академічну мобільність студентів, що покликана забезпечити швидку адаптацію української освітньої системи до нових вимог глобалізованого та інтернаціоналізованого суспільства, і є одним із базових чинників у розвитку міжнародної професійної компетентності майбутніх фахівців.

Вітчизняні науковці розмежовують поняття, які використовуються для позначення процесів міграції в освітній галузі: «академічна мобільність», означає переміщення студентських мас на тимчасове навчання в інші країни, а «професійна мобільність» стосується

науково-педагогічних працівників. Дослідження засвідчили, що принцип академічної мобільності майбутніх фахівців у вітчизняній вищій освіті гальмується через низку нерозв'язаних проблем, а саме:

- низьку обізнаність переважної більшості учасників освітнього процесу щодо існування академічної мобільності і незрозуміння його змісту;
- недостатнє усвідомлення важливості академічної мобільності як фактора отримання нової професійної інформації як для студентів, так і для викладачів;
- відсутність гарантованого державного забезпечення і фінансування програм з академічної мобільності, а також теоретичного і методичного забезпечення цього процесу в освітніх галузях;
- відсутність реального узгодження навчальних планів між освітніми закладами, що гальмує не тільки міжнародну, а й внутрішню мобільність студентів;
- низький рівень володіння англійською мовою.

Наявний стан розвитку професійної підготовки майбутніх фахівців не дає підстав вважати рівень готовності до впровадження принципу академічної мобільності в українську вищу освіту достатнім. Для його підвищення необхідно: теоретичне і методологічне забезпечення цього процесу; вмотивованість майбутніх фахівців до мобільності; високий рівень знань із іноземних мов. Реалізація принципу академічної мобільності у професійній підготовці впливатиме не тільки на її якість, а й на загальнокультурний рівень як самих фахівців, так і суспільства в цілому. Окремої уваги і подальших наукових досліджень потребує проблема професійної мобільності науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів.

З'ясовуємо роль сучасного педагога ВНЗ у формуванні професійної компетентності майбутніх фахівців. У новому Законі України «Про вищу освіту» (2014) педагогічна діяльність викладача вищого навчального закладу розглядається як виховний і освітній вплив на студента, спрямований на його особистісний розвиток, а система загальнопедагогічних знань розглядається як єдність методологічних, науково-теоретичних і практичних знань. Згідно з сучасним науковим поглядом це означає необхідність формування педагогічних компетентностей викладача вищого навчального закладу, визначення яких потребує окремого наукового дослідження. При цьому слід брати до уваги, що робота викладача ВНЗ поєднує три важливих компонента: дослідника, науковця і педагога. Тому в умовах постійного зростання обсягів інформації і впровадження нових технологій актуалізується безперервне підвищення рівня сформованості притаманних кожній із зазначених складових компетентностей.

Інтеграція української вищої освіти до міжнародного освітнього простору висуває нову вимогу, яка була вже успішно реалізована в європейських країнах – забезпечити інтернаціональні аспекти підготовки майбутніх фахівців і створити умови становлення їх конкуренто-проможності у світі. Для підвищення ефективності процесу приєднання вітчизняної вищої освіти до міжнародного освітнього і професійного середовища необхідне врахування усіх чинників, які на нього впливають. Цю функцію покликана виконати інтернаціональна складова професійної компетентності фахівців.

Упровадження інтернаціональної складової професійної компетентності і поняття «міжнародна професійна компетентність» створить умови для вдосконалення моделі досліджуваного процесу в міжнародному контексті. В її основу має бути покладено міжнародну компетентність професорсько-викладацького складу і вмотивовану студентську аудиторію, а компоненти (міжнародні професійні знання і вміння, формування іншомовної та інтеркультурної компетентностей) набуватимуться в процесі міжнародної професійної діяльності завдяки академічній мобільності як студентів, так і викладачів.

УДК [378.147.091.33:004.738.5]:811.111

Біла Т. Н.

THE USE OF COMPUTER TECHNOLOGY IN EDUCATION

Today several contemporary educational technologies are presented throughout the world. Today we see that technology improves considerably. Computer technology is the greatest educational advancement. Integrating computer technology in foreign language learning and teaching changed the world nowadays. This reality challenges us more, because teachers modify their learning in relation to educational technology. We must as soon as possible, to face the reality.

The main theme of the report is a need for understanding and evaluating the use of technology in general and specifically computers in teaching foreign language with a broader perspective. This study can be used by educators to determine how technology can be incorporated better into the professional lives of foreign language teachers.

Purpose of the study is to examine the perceptions of foreign language teachers on the use of computers for instructional purposes in teaching foreign languages. It is also aims to compare their perceptions based on age, experience, and educational level. The aim was provide an understanding

and evaluation of the use of computers. **Methods:** This study adopted a survey method to examine the perceptions of preparatory language teachers.

Findings and Results: Although the importance of computers was emphasized, teachers did not use them very often. Despite numerous efforts in this field of using computers in teaching foreign languages and research, major questions remain unanswered.

Two concerns are evident from studies on the use of technology by foreign language teachers.

First, it is observed that teachers may effectively use computers in their daily lives. However they encounter difficulties adapting their computer knowledge to their teaching practices.

Secondly, many research studies indicate that teachers do not use e-mail or the Internet effectively. This is of concern since both are tools well suited for integrating Computer Assisted Language Learning. Some educators investigated how teachers used the Internet to teach culture in the foreign language classes. They found the teachers with a higher education level tend to use more video, CD-ROMs, and the Internet to teach culture. Teachers with less experience use CD-ROMs more compared to experienced teachers; however, they use other technologies less. Researchers come to the conclusion that teachers use technology in the class minimally. A lack of facilities and suitable cultural materials were mentioned as two barriers to this lack of use. Worth mentioning that nearly 75 percent of the teachers used a computer two or three times a week, and nearly 50 percent of the teachers used it daily. Even today, we can see that some educators do not include new technology in their teaching. The reason for which they do not use them, is possibly because they do not yet see the value. The computer allows students to have access to more comprehensive sources of information. Moreover, the integration of computer can allow us to instruct students and to socialize more with respect to websites.

Conclusions and Recommendations: It was concluded that foreign language teachers are not encouraged computer use in education. It is recommended integrating computer technology into study programs to support foreign language learning and raise teacher awareness through in-service training courses in this respect.

Personal interaction between a teacher and students in the class is valuable, but technology use does not need to be confined to the classroom. There are possibilities outside the classroom where a computer can release its enormous potential. Foreign language teachers need to be informed of methods for computer use outside the class as well. The Internet is a treasure trove in learning foreign languages, providing latest news reports, video clips, blogs, and chat rooms. It can help a learner reach out to native

speakers far away and fellow student in the same town. The teacher can develop the strategy and assign students into small groups to conduct online research, including reading text reports as well as listening to video clippings, to come up with a joint written report followed by group discussion.

Therefore, the use of computer technology in teaching foreign languages should cover the whole spectrum inside and outside the classroom. The role of a teacher should include that of a facilitator and a coach, not just a classroom presenter.

Using computer technology in foreign language learning and teaching is useful for both teachers and students. It is very important to attract the interest of students from multiple sources of reliable and organized. Learners, from the use of technology, will be able to express their own point of view. The information technology can help to develop skills to work in collaboration and data processing. In most cases, teachers encourage teamwork as it allows students to better understand each other. Thus, they talk together and establish common ground. With the help of access to sources of information, learners are also able to update their learning potential and creativity.

УДК 378

Букач О. Ю.

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ КОМП'ЮТЕРНОГО ПРОФІЛЮ В УМОВАХ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ОСВІТИ

Сьогодні процес інформатизації освіти характеризується прогресивно зростаючим рівнем упровадження комп'ютерної техніки і динамічним використанням інформаційно-комунікаційних технологій для одержання, збереження, опрацювання, інформації, що сприяє майбутнім фахівцям комп'ютерного профілю поглибити професійні знання й вміння і розвитку професійної компетентності згідно суспільного замовлення, державних стандартів вищої освіти та особистісного розвитку.

Професійна компетентність майбутніх фахівців комп'ютерного профілю залежить від прогресивного розвитку науки і техніки та упровадження модернізованих інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес вищої професійної школи.

Майбутні фахівці повинні бути наділені такими компетенціями:

— володіти предметною областю на належному кваліфікаційному рівні, тобто володіти новітніми методами й техніками дослідження, знати новітні теорії та їхні інтерпретації;

- критично відслідковувати й осмислювати розвиток теорії й практики;
- володіти методами незалежного дослідження й уміти пояснювати його результати на належному рівні;
- бути здатним внести оригінальний вклад у дисципліну відповідно до канонів цієї предметної області, наприклад, у рамках кваліфікаційної роботи;
- демонструвати оригінальність і творчий підхід; опановувати компетенції на професійному рівні.

Враховуючи специфіку, властиву професійній діяльності, можна виділити основні напрями розвитку професійної компетентності майбутніх фахівців комп'ютерного профілю.

1. Цілеспрямованого саморозвитку. Формування стійкого інтересу до професійної діяльності й навчання, самовдосконалення, самоорганізації, самоосвіченості, розвитку творчих здібностей.

2. Інтеграційного вдосконалення. Формування свідомого ставлення до майбутньої професії, зростання рівня знань, формування навичок для переносу умінь та інтеграції їх з різних сфер науки і техніки.

3. Навчально-професійної діяльності. Володіння навичками використання інформаційних технологій у навчальній та професійній діяльності.

4. Інформаційної готовності. Володіння інформаційною компетентністю та інформаційною культурою.

5. Дослідницької діяльності. Формування умінь досліджувати процеси та явища, аналізувати, узагальнювати, оцінювати інформаційні процеси, інтерпретувати одержані результати, систематизувати, осмислювати, опрацьовувати, формулювати висновки.

6. Інформаційно-аналітичного мислення. Володіння основами абстрактного, творчого мислення та аналітичною обробкою інформації.

7. Інформаційно-алгоритмічного моделювання. Володіння правильного вибору та використання методів інформаційного моделювання, реалізації їх на основі алгоритмічних структур та інтерпретації розв'язків завдань.

8. Прикладної підготовки. Формування вмінь здійснювати інформаційну підготовку фахівців, які будуть вільно орієнтуватися в інформаційних потоках зі спеціальності та володіти різностороннім і динамічним комплексом знань для постановки прикладних завдань і вміння їх вирішувати за допомогою комп'ютерних систем.

9. Науково-навчального спрямування. Володіння універсальними науковими методами, теоріями, концепціями, навчальними інформаційно-автоматизованими та інформаційно-пошуковими системами.

10. Освітньо-інформаційного спрямування. Володіння навчально-виховними, професійними, нормативними, інформаційно-технологічними, конструктивно-моделювальними, проектувальними, пошуково-експертними вміннями та навичками.

11. Методично-технічного спрямування. Формування вмінь здійснювати інтеграцію між традиційними методичними системами навчання та інформаційними технологіями навчання.

12. Фундаментальних інновацій. Формування умінь впровадження фундаментальних інновацій в методику навчально-методичного процесу.

Розвиток професійної компетентності майбутніх фахівців комп'ютерного профілю на сучасному етапі реалізується за допомогою упровадження комп'ютерної техніки і динамічного використання інформаційно-комунікаційних технологій, які сприяють поглибленню професійних знань та вмінь, активізації навчально-пізнавальної діяльності фахівця, науково-пізнавальної мотивації, поглибленню загальнопрофесійної діяльності, формування сприйнятливості до педагогічних інновацій і самореалізації, вдосконаленню професійної майстерності, зростанню особистісного розвитку та професійної кваліфікації.

УДК 378:147.091.33:811.111

Колотій Н. В.

РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІТ-ІНДУСТРІЇ ЗГІДНО З ВИМОГАМИ СУЧАСНОГО РИНКУ ПРАЦІ

Постановка проблеми. Інтеграційні процеси передбачають створення єдиної європейської зони вищої освіти та науки задля забезпечення високого рівня конкурентоспроможності українського студента на світовому ринку праці. Підвищення якості вищої освіти передбачає не тільки об'єм знань за фахом, але й здатність майбутніх випускників до їх творчого застосування у реалізації завдань фахового спрямування, спроможність виконувати професійну діяльність в умовах іншомовного середовища. Розвиток усіх складових комунікативної компетентності при підготовці фахівців з вищою освітою відноситься до стратегічних напрямків реформування вітчизняної освіти.

Аналіз досліджень та публікацій. Окремим аспектам ролі комунікативної компетентності у різних сферах життя людини як особистості, так і суб'єкта професійної діяльності присвячені праці

Г. Андреевої, Л. Балабанової, І. Вікентьєва, Ю. Жукова, Ю. Крижанської, С. Максименка, Б. Обрицька, Ф. Панкратова, Л. Петровської, Г. Почепцова, тощо. Утім, сучасні науковці тільки зараз починають всебічно досліджувати комунікативну компетентність фахівців ІТ індустрії.

Метою статті є дослідження на основі аналізу праць зарубіжних і вітчизняних науковців поняття комунікативної компетентності як змістового компонента професійної діяльності спеціалістів ІТ індустрії: насамперед, ІТ консультантів, менеджерів, директорів, у процесі здійснення фахових обов'язків відповідно до вимог сучасного ринку праці.

Під комунікативною компетентністю розуміють здатність встановлювати і підтримувати необхідні контакти з іншими людьми, певну сукупність знань, умінь і навичок, що забезпечують ефективне спілкування. Розвиток комунікативної компетентності має сприяти професійній та особистісній підготовленості випускників вузів до працевлаштування та відповідати вимогам сучасного ринку праці. Раніше існував стандартний кар'єрний шлях ІТ-фахівця: початківець займався технічною підтримкою користувачів, потім ставав системним адміністратором мережі, далі починав розробляти програмне забезпечення, потім отримував посаду керівника проектної групи і в підсумку міг стати менеджером вищої ланки в галузі інформаційних технологій. Сьогодні число «точок входу» в кар'єру і способів просування збільшилося. Наприклад, зараз розробники часто йдуть в бізнес-аналіз та консалтинг, а потім переходять у проектне управління та ІТ-менеджмент, де суто технічних знань та навичок вже недостатньо, а виникає потреба в високорозвинених комунікативних вміннях та навичках. В останні роки зріс попит на ІТ-менеджерів, які вміють розробляти стратегії розвитку інформаційних систем компанії, а також проводити навчальні тренінги по роботі з новими програмами та обладнанням. В обов'язки ІТ консультантів входить проведення численних презентацій та тренінгів, ІТ директор здійснює керівництво проектами будь-якої складності, в тому числі і великими чи комплексними (тобто за участю партнерів і підрядників) проектами. Для подолання «штучності» спілкування, налагодження взаємодії, уникнення комунікативних невдач виникає необхідність вирішити проблему навчання майбутніх ІТ спеціалістів використанню вербальних та невербальних комунікативних засобів в усному спілкуванні рідною та іноземними мовами, зокрема під час проведення диспутів, тренінгів, публічних виступів, презентацій, перемовин, зустрічей та в повсякденному керуванні персоналом. Техніка презентації – важлива

комунікативна навичка, якої треба спеціально навчатись. Це вимагає не тільки знання мови, але й уміння правильно відібрати, обробити та подати інформацію, адаптувати її до конкретної аудиторії. Принципово важливим є володіння прийомами невербальної комунікації, оскільки, на основі багатьох досліджень можна зробити висновок, що саме через засоби невербальної комунікації сприймається приблизно 93 % усно викладеної інформації.

Висновки. Отже, комунікативна компетентність постає як інтегральна якість особистості, що виконує функцію адаптації й адекватного функціонування особистості в соціумі, містить у собі установки, стереотипи, позиції спілкування, ролі, цінності, творчий потенціал особистості. Вміння ефективно та правильно використовувати вербальні і невербальні засоби комунікації під час проведення презентацій, тренінгів, публічних виступів, перемовин, зустрічей та у ефективному керуванні персоналом суттєво підвищить цінність ІТ спеціаліста на ринку праці.

УДК 378.1

Остафійчук О. Д.

МОБІЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ У КОНТЕКСТІ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Інтеграція України до світового освітнього простору вимагає певних змін і модернізації управління системою вищої освіти, розбудови системи і шляху розвитку відповідно до глобальних змін.

Змінюється роль освіти в сучасному світі, адже вона повинна швидко адаптуватися навіть до незначних змін, і тому перетворюється на тривалий і безперервний процес, оскільки протягом життя людина стикається з проблемою неактуальних знань, необхідністю їх оновлення і удосконалення.

Студенти є основним джерелом влади, яка надає можливість університету розширити свої зв'язки і посилити освітню базу завдяки обміну досвідом. Суспільство потребує формування іншого глобального мислення і навичок міжкультурної взаємодії у молоді. Міжнародні освітні програми сприяють мобільності студентів.

Популяризуючи свої освітні послуги, вищі навчальні заклади привертають увагу великої кількості студентів, які прагнуть розвитку, змін і вдосконалення своїх знань стосовно оточуючого світу і його сучасних вимог. Сформувався єдиний світовий освітній ринок, де вищі

навчальні заклади найрізноманітніших країн пропонують свої продукти і послуги всім студентам відразу, не обмежуючи себе національними кордонами.

Питання інтернаціоналізації вищої освіти є актуальними і досліджуються активно в країнах, які є ініціаторами цього процесу в глобальному розумінні, а саме – США, Великобританії, Канаді, Франції, Німеччині. Різні аспекти інтернаціоналізації освіти в країнах Європи знайшли відображення у працях як зарубіжних (Ф. Альтбах, Дж. Дейвіс, С. Каннігхем, Дж. Найт), так і українських науковців (С. Вербицька, К. Корсак, О. Локшина, Л. Пуховська та ін.).

Міжнародні освітні програми покликані підвищити конкурентну спроможність європейської освіти, враховуючи і українську, в цілому і, як наслідок, розглядається як важливий засіб для досягнення гармонізації загальноєвропейського освітнього простору. Розвиток міжнародних освітніх програм зумовлений сучасними тенденціями, які сприяють підвищенню якості освітніх послуг, необхідністю модернізації наявних освітніх програм, адаптацією університетських програм до європейських стандартів.

Співпраця студентів і викладачів, розуміння, мотивації і реалізація спільних амбіцій призводить до переходу на новий щабель спілкування, викладання і відповідно досягнення цілей інтернаціоналізації вищої освіти. Міжнародні освітні програми покликані підвищити конкурентоспроможність європейської освіти. Зміни призведуть до важливого процесу у досягненні гармонізації загальноєвропейського освітнього простору. За останні 40 років темпи збільшення кількості студентів, які перетинають національні кордони для здобуття вищої освіти, перевищили темпи поширення самої вищої освіти.

Міжнародні освітні програми є популярними серед молоді. Можливість та реальна участь студентів різних міст і країн свідчить про недосконалу систему розповсюдження інформації. Володіючи інформацією про можливі варіанти, студенти обирають те, що відповідає потребам і умовам участі в тій чи іншій програмі. Першочерговою і обов'язковою вимогою окрім професійних знань і навичок, є володіння іноземною мовою міжнародного спілкування – англійською.

Програми міжнародного обміну сприяють не лише особистому розвитку певного студента, але й будують мотиваційну схему для інших зацікавлених сторін. Отже, мобільність студентів є не лише вагомою перевагою на шляху здобуття освіти і додаткових знань про процеси навчання і праці за кордоном, але й відповідальністю за свої набуті знання і презентацію власних здібностей і переваг.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕНДЕНЦІЇ В МЕТОДИЦІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Для досягнення комунікативної компетенції – комунікативних вмінь, сформованих на основі мовних знань, навичок і вмінь – використовуються новітні методи навчання, що поєднують комунікативні та пізнавальні цілі. Інноваційні методи навчання іноземних мов, які базуються на гуманістичному підході, спрямовані на розвиток і самовдосконалення особистості, на розкриття її резервних можливостей і творчого потенціалу, створюють передумови для ефективного поліпшення навчального процесу у вищих навчальних закладах. Основними принципами сучасних методів є: рух від цілого до окремого, орієнтація занять на учня, цілеспрямованість та змістовність занять, їх спрямованість на досягнення соціальної взаємодії при наявності віри у викладача в успіх своїх учнів, інтеграція мови та засвоєння її за допомогою знань з інших галузей наук.

Інтерактивний метод надає можливість вирішити комунікативно – пізнавальні задачі засобами іншомовного спілкування. Категорію «інтерактивне навчання» можна визначити як: а) взаємодію викладача і студента в процесі спілкування; б) навчання з метою вирішення лінгвістичних і комунікативних завдань. Інтерактивна діяльність включає організацію і розвиток діалогічного мовлення, спрямованих на взаєморозуміння, взаємодію, вирішення проблем, важливих для кожного із учасників навчального процесу.

В системі інтерактивного навчання виділяють такі основні принципи методики співробітництва:

- 1) позитивна взаємозалежність – група досягає успіху за умови гарного виконання завдань кожним студентом;
- 2) індивідуальна відповідальність – працюючи в групі або в парах, кожен студент виконує своє завдання, відмінне від інших;
- 3) однакова участь – кожному студентові надається однаковий за обсягом час для ведення бесіди або завершення завдання;
- 4) одночасна взаємодія – коли всі студенти залучені до роботи.

В процесі спілкування студенти навчаються:

- вирішувати складні задачі на основі аналізу обставин і відповідної інформації;
- висловлювати альтернативні думки;
- приймати виважені рішення;

- спілкування з різними людьми;
- приймати участь у дискусіях.

Комунікативна методика пропонує широке впровадження в учбовий процес активних нестандартних методів і форм роботи для кращого свідомого засвоєння матеріалу. У практиці виявили досить високу ефективність такі форми роботи: як індивідуальна, парна, групова і робота в команді.

Форми парної і групової роботи, що використовуються під час практичних занять:

- мозковий штурм (оперативний метод рішення проблеми на основі стимулювання творчої активності, під час якого учасникам обговорювання пропонується висувати якомога більшу кількість варіантів вирішення якогось питання);
- читання зигзагом;
- обмін думками;
- парні інтерв'ю (обмін думками, поглядами, фактами в процесі опитування) та інші.

Наприклад, читання зигзагом означає такий вид діяльності, що включає поділ тексту на частини або використання різних текстів за тією ж тематикою. Уривки тексту роздають студентам для читання з подальшим обговоренням з метою виявлення змісту всього тексту або висловлювання різних точок зору щодо прочитаного.

Слід зазначити, що всі вище згадані форми інтерактивного навчання ефективні в тому випадку, якщо поставлена проблема попередньо обговорювалась на заняттях і студенти мають певний досвід і думки, набуті раніше в процесі навчання.

Теми для обговорення не повинні мати обмежений характер. Однією з особливостей інтерактивних форм навчання є те, що вони мотивують студента не лише висловлювати власну точку зору, але й змінювати її під аргументованим впливом партнерів у процесі спілкування.

Серед визначених переваг інтерактивного навчання слід виділити наступні:

- 1) встановлення дружньої атмосфери і взаємозв'язків між учасниками спілкування;
- 2) студенти мають можливість бути більш незалежними і впевненими в собі;
- 3) викладач заохочує студентів до співпраці, підбадьорює їх, вони не бояться робити помилки;
- 4) студенти отримують можливість подолати страх перед мовним бар'єром;

5) студенти можуть використовувати свої знання і досвід, набутий раніше.

Таким чином, новітні методи навчання іноземних мов сприяють одноразовому вирішенню проблем комунікативного, пізнавального та виховного характеру: розвивати уміння і навички спілкування, встановити емоційний контакт зі студентами, навчити їх працювати в команді, зважати на думки і висловлювання інших.

Як показує попередній досвід, використання зазначених методів навчання знімає нервову напругу студентів, змінює форми діяльності, привертає увагу до основних питань заняття.

УДК 364-43-047.22:316.722

Рябова Ю. М.

СТРУКТУРА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ У БАГАТОНАЦІОНАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Професійна діяльність соціального працівника пов'язана з різними категоріями клієнтів, в тому числі і представниками різних культур. Без уміння спілкуватися та без знань національно-культурних, релігійних, політичних і соціальних особливостей інших національностей, неможливо вести ефективну професійну діяльність в багатонаціональному середовищі.

Потрібно враховувати той факт, що для ефективного спілкування з представниками інших культур потрібні належні знання та уміння, для того, щоб соціальний працівник міг з легкістю вирішувати виникнення конфліктів та непорозумінь. Це обумовлює завдання вищих навчальних закладів – навчити студентів основам міжкультурної взаємодії та сформувати в них навички міжкультурного спілкування, а також здатність і готовність до продуктивної участі в ньому.

Для професійної діяльності у багатонаціональному середовищі соціальний працівник має знати: культуру представників інших національностей, які живуть в Україні (історію, звичаї, культуру тощо) для того, щоб застосовувати отримані знання для розв'язання сучасних проблем, вести соціальну роботу серед представників інших національностей, надавати їм моральну та правову підтримку, допомагати у розв'язанні проблем та конфліктів.

Сучасний соціальний працівник – це фахівець, який має глибоко знати правові, моральні, психологічні норми, має бути здатним і готовим прийти на допомогу, має доброзичливо, толерантно

співпрацювати з людиною, яка потребує допомоги і кваліфіковано вирішити цю проблему.

Незалежно від умов професійної діяльності у багатонаціональному середовищі соціальний працівник повинен уміти: будувати власну поведінку відповідно до норм іншої культури коли він спілкується з представниками інших національностей, сприймати психологічні, соціальні та культурні розходження; забезпечувати посередництво, з одного боку, між особистістю і сім'єю, а з іншого, між різними громадськими і державними структурами та установами; справлятися зі стресом, переборювати протиріччя й конфлікти, здійснювати міжкультурне спілкування у багатонаціональному середовищі співпрацюючи з представниками інших національностей, аналізувати свою й іншу культуру, переборювати стереотипи; працювати в умовах неформального спілкування, сприяючи ініціативі та активній життєвій позиції клієнта; обирати комунікативні засоби залежно від ситуації спілкування тощо.

Соціальний працівник має бути готовим працювати із представниками різних національностей; бути відкритим до пізнання інших культур, та враховувати відмінності притаманні іншим національностям. Соціальний працівник має впливати на стосунки між людьми, стимулювати клієнта до виконання соціально-значущої діяльності; використовувати поглиблені знання психології та педагогіки соціальної роботи; вести соціальну роботу з урахуванням сучасної етнографічної та демографічної ситуації.

Також соціальний працівник повинен враховувати психологію представників інших культур та міжкультурні розходження, способи запобігання та подолання конфліктів та складних ситуацій, а також враховувати відмінності культурних цінностей власної культури з відмінностями представників інших культур.

УДК 37.016:81

Стрельчук Я. В.

ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ЯК НАПРЯМ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНШОМОВНОЇ ОСВІТИ

Історичний, суспільний та економічний розвиток Європи заклав якісно нові засади побудови і функціонування європейської спільноти, головними серед яких стали рівність, взаємоповага, розуміння та взаємодія. Передумовою успішної реалізації цих засад у євро-

пейському багатомовному та багатокультурному середовищі стало використання громадянами європейських мов у всіх сферах життя, що стимулювало активний розвиток галузі іншомовної освіти та викликало появу її окремого напрямку професійно – орієнтованого навчання іноземних мов (ПОНІМ). В межах останнього і має здійснюватися на практиці підготовка європейців до життя і діяльності у спільноті та світі за сучасних умов інтеграції та глобалізації. З належним втіленням напрямку ПОНІМ у Європейському Союзі пов'язують сподівання щодо подальшого економічного розвитку і стабільності. Для України, яка має міцні територіальні, культурні та економічні зв'язки з Європою, питання іншомовної підготовки для професійної діяльності є важливим з кількох причин, а саме: для ознайомлення з напрацюваннями зарубіжного досвіду, для аналізу існуючої у країні ситуації щодо якості та опанування іноземних мов у ланках освіти, які передбачають початок практичної діяльності, а також вдосконалення ПОНІМ у системі іншомовної освіти країни.

У європейському науковому просторі проблема ПОНІМ знайшла широке висвітлення у роботах експертів Ради Європи, які займалися розробленням стратегічних проблем іншомовної політики, та вчених різних країн. До цього переліку увійшли праці, присвячені тлумаченню поняття ПОНІМ (Дж. Трім, Г. Еглоф та Е. Фітцпатрік, Р. Лампола); аналізу визначення потреб у цьому напрямі (Е. М. Бревстер, Х. Гедерер); параметрам відбору змісту, розроблення програм навчання та створення навчальних матеріалів (С. Джекобсон, Дж. Рідлі, Е. Фітцпатрік); особливостям організації ПОНІМ (В. Кохонен, Е. М. Бревстер, Р. Лампола, К. Стенберг, Г. Хьюс та М. Макош) та ін.

Відтак, «*vocationally oriented language learning*» – це термін, що позначає професійно-орієнтоване навчання іноземних мов і спрямований на іншомовну

підготовку до професійної діяльності і життя, шляхом формування необхідних умінь і навичок з урахуванням широкого загально-освітнього контексту. Саме в цьому значенні цей термін використовується Радою Європи для напрямку ПОНІМ, що засвідчується вченими. Ціллю ПОНІМ на рівні професійної освіти та підготовки проголошено здійснення збалансованого професійного, міжкультурного та особистісного розвитку індивідуума для розширення доступу до інформації, надання можливості брати участь у міжнародних проектах, надавати підготовку до початку професійної діяльності та підвищувати професійну мобільність. Слід зазначити, що вагомими для реалізації мети напрямку ПОНІМ були визначені мотивація та практична спрямованість. Основним інструментом реалізації мети

ПОНІМ є зміст, який передбачає поєднання загального та професійного компонентів. Загальний компонент покликаний здійснювати загальноосвітню мовну підготовку, а професійний-безпосередньо орієнтований на практичну професійну діяльність. Зміст навчання ПОНІМ визначається на основі підходів РЄ, викладених у Загальноєвропейських Рекомендаціях з мовної освіти (ЗРМО), до яких увійшли діяльнісно-орієнтований, компетентнісний, плюралінгвальний та міжкультурний.

Отже, професійно-орієнтоване навчання іноземних мов є напрямом європейської іншомовної освіти, який передбачає підготовку з іноземних мов у галузевому контексті на рівнях освіти, які надають певний кваліфікаційний рівень до початку професійної діяльності (повна середня, професійно-технічна, вища освіта, освіта дорослих). Мета ПОНІМ є комплексною і поєднує професійний, суспільний та особистісний розвиток особистості, що передбачає наявність у змісті загального та професійного компонентів. Запровадження загального компоненту змісту зумовлено важливістю загальноосвітньої підготовки індивідуумів до життя у багатомовній і багатокультурній Європі. Діяльнісно-орієнтований, компетентнісний, плюрилінгвальний, міжкультурний, підходи Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти скеровують зміст професійно-орієнтованого навчання іноземних мов у площину комплексного формування загальних і комунікативних мовленнєвих компетенцій, розвитку цілісної особистості, яка здатна функціонувати у житті та професійній діяльності в умовах багатомовного середовища.

УДК 378.014.25

Чуєнко В. Л.

ЗОВНІШНЯ АКАДЕМІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ-НЕФІЛОЛОГІВ У КОНТЕКСТІ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ОСВІТИ

В наші часи однією з найважливіших складових інтернаціоналізації вищої освіти є розширення мобільності студентів. Зовнішня академічна мобільність передбачає можливість провчитися певний період часу в іншому закордонному навчальному закладі, де проводиться підготовка фахівців за тією ж самою спеціальністю (із урахуванням дисциплін та періодів навчання). Це може бути навчання на основі двосторонніх та багатосторонніх угод між вищими навчальними

зкладами-партнерами, проходження навчальних та виробничих практик або навчання в рамках спільних науково-дослідницьких програм.

Аналіз даних з міністерств, статистичних відомств і асоціацій університетів різних країн, проведений Центром дослідження суспільства, виявив, що за останні п'ять років кількість українських студентів, що виїхали на навчання за кордон, збільшилась на третину – з 21,5 тисяч до 32,6 тисяч. Головними країнами-реципієнтами для українського студентства стали Польща, Чехія, Угорщина, Австрія, Великобританія. Втрачають популярності Росія, Швеція, США.

Метою нашого дослідження було дослідити специфіку зовнішньої академічної мобільності студентів-нефілологів нашого університету.

У Болонському процесі розрізняють два види академічної мобільності студентів – «вертикальну» та «горизонтальну». Під вертикальною мобільністю розуміють повне навчання студента за певним освітньо-кваліфікаційним рівнем у закордонному ВНЗ, під горизонтальною – навчання протягом обмеженого часу. В залежності від способу організації виділяють організовану мобільність, яка здійснюється в рамках економічного, політичного або міжуніверситетського академічного партнерства, та індивідуальну, яка відбувається з власної ініціативи студента.

Все більше і більше студентів нашого університету виявляють бажання пройти стажування за кордоном, надаючи перевагу навчанню протягом обмеженого часу (горизонтальна мобільність). Перш за все, їх цікавить можливість підвищити рівень своєї теоретичної та практичної підготовки, яка в майбутньому забезпечить їхню конкурентоспроможність серед інших випускників і дозволить кращої самореалізації їхньої особистості. Студентам надається можливість попрацювати з кваліфікованим викладацьким складом, у сучасних лабораторіях. Такі мотиваційні фактори є сильним стимулюючим поштовхом процесу навчання, бо націлюють студентів на досягнення більшого кінцевого результату.

Крім того, в процесі зовнішньої академічної мобільності робиться додатковий акцент на вдосконалення студентами-нефілологами знання іноземних мов, а також відбувається обмін досвідом між представниками різних культур. Українські студенти мають можливість поглибити свої соціокультурні знання, одночасно розповідаючи про культуру, мову, звичаї свого народу.

Варто зазначити, що збагачується не лише індивідуальний досвід студентів. В свою чергу, заклад, в якому вони навчаються, також отримує переваги, закріплюючи зовнішні інтеграційні зв'язки з іншими вузами.

Забезпеченню мобільності студентства сприяють впровадження положень Болонської системи про кредитно-модульну систему ECTS, інтернаціоналізація та скоординованість навчальних планів, наявність різноманітних програм, націлених на виховання спеціалістів загальноєвропейського рівня (програма «Maritime Studies», програма Quota (Норвегія), програма Tempus-Tacis (Європейський Союз), створення координаційних центрів для допомоги проходження адаптації у новому освітньому середовищі, проведення мовно-адаптаційних курсів.

Однак, фінансова складова є стримуючим фактором, гальмуючим посилення академічної мобільності. Багато поїздок здійснюється не за рахунок держави, а залучаючи різні джерела фінансування. Крім того, зараз існує велика кількість агенцій, які проводять виставки, широкомасштабну рекламну кампанію в провідних газетах та журналах, Інтернеті щодо отримання вищої освіти в Польщі, Німеччині, Австрії і т. п. Однак, серед такого напливу інформації важко не розгубитися, оскільки бракує достовірної інформації стосовно вартості й умов проживання, правового статусу студентів тощо.

Отже, підсумовуючи викладене вище, зазначимо, що процес зовнішньої академічної мобільності є необоротним і налаштований на забезпечення високоякісної освіти в Україні та її вихід на світовий рівень.

УДК 378

Чернюк Т. І.

РОЛЬ СУЧАСНОГО ВИКЛАДАЧА ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

XXI століття є періодом науково-технічного прогресу, інформатизації та глобалізації світової спільноти. Данні процеси, що відбуваються в Україні, вимагають модернізації системи освіти, в тому числі і професійної. Сьогодні суспільство потребує компетентних фахівців, які вміють переробляти великий потік інформації, аналізувати непередбачені ситуації, знаходити шляхи вирішення поставлених проблем, проявляти такі якості як самостійність, ініціативність та організаційність. А також, у зв'язку із сучасним економічним станом України, тісною співпрацею з Європейським Союзом, процесом інтеграції в Європу, посиленням міжнародних зв'язків фахівці мають володіти професійно-комунікативною компетентністю, до якої входить

високий рівень знань іноземних мов у професійно-трудо́вій сфері, адже без цих знань просто неможливо прилучитися до міжнародного співробітництва.

Сучасний студент повинен мати здатність встановлювати і підтримувати необхідні контакти з іншими людьми та мати певну сукупність знань, умінь і навичок, що забезпечують ефективне спілкування іноземною мовою.

Для досягнення поставленої мети перед викладачем іноземної мови постає нелегка задача, а саме виконання наступних завдань:

1. Формування у студентів мотивації вивчення мови.

Важливу роль у розвитку навчальної мотивації та формуванні індивідуальних особливостей студента протягом всього періоду вивчення іноземної мови відіграє викладач. Основне завдання викладача – організувати і контролювати процес навчання і виховання, а авторитет викладача виступає одним із факторів, що спонукають студентів до навчальної діяльності.

2. Забезпечення гармонійного розвитку усіх видів мовленнєвої діяльності.

Мовленнєва діяльність – засіб досягнення мети навчання іноземної мови – спілкування іноземною мовою.

У методичній літературі виділяють наступні види мовленнєвої діяльності: усні (аудіювання й говоріння) та письмові (читання й письмо).

Говоріння та письмо – це продуктивні (творчі) види мовленнєвої діяльності, які активно здійснюють повідомлення і стимулюють до читання та слухання.

Слухання та читання – це рецептивні (репродуктивні) види мовленнєвої діяльності, які здійснюють прийом і подальшу переробку мовного спілкування. Отже, для здійснення нормального мовного спілкування необхідно в однаковій мірі оволодіти всіма видами мовленнєвої діяльності. Викладач повинен враховувати специфіку того чи іншого виду мовленнєвої діяльності та застосовувати вправи і завдання відповідно до кожного з цих видів.

3. Формування комунікативних умінь.

Метою навчання іноземної мови є формування у студентів комунікативної компетенції. Комунікативну компетенцію студента можна розглядати як здатність здійснювати мовленнєву діяльність через реалізацію комунікативної, мовленнєвої поведінки на основі фонологічних, лексико-граматичних, соціологічних і країнознавчих знань та навичок відповідно до різноманітних завдань і ситуацій спілкування.

На заняттях іноземної мови викладачу потрібно застосовувати особистісно-орієнтоване спілкування, створювати позитивну атмосферу для комунікацій, даючи можливість кожному студенту проявити себе та свої знання.

4. Опанування граматичної системи іноземної мови.

Вивчення іноземної мови включає в себе багато аспектів і одним з таких аспектів є граматики. Без знання граматичних правил неможливо зрозуміти систему мови, неможливо грамотно висловити свою думку та зрозуміти іноземну мову.

Розвиваючи комунікативні навички у студентів, викладач спирається на граматику, адже в формуванні комунікативної компетенції граматики відіграє дуже важливу роль.

5. Соціально-культурний розвиток особистості.

В процесі соціально-культурного розвитку особистості викладачем виховується загальна і професійна культура майбутніх фахівців, розширюється їхній світогляд, виховується особисте ставлення до іншої культури в процесі опанування цієї культури, виховується у студентів культура спілкування, ціннісні орієнтації, почуття, емоції, позитивне ставлення до іноземної мови, культури народу, який розмовляє цією мовою.

6. Формування вміння вчитися.

Проблема формування вміння вчитися є актуальною в усіх вищих навчальних закладах України. Вона обумовлена зростанням потоку інформації, швидкою зміною та необхідністю сучасної людини оперативно опрацьовувати її. В таких умовах перед педагогами постає завдання зосереджувати увагу студентів на засвоєнні часто не пов'язаних між собою фактів, на самостійному відборі інформації, критичному її осмисленні та інших складових.

Уміння вчитись виробляється в практиці навчальної діяльності студентів, уміло керованою викладачем. Умілість ця визначається тим, які завдання ставить він перед студентами, як допомагає їм знаходити раціональні засоби їх виконання, яке місце залишається для доступної студентам активності й самостійності, як узгоджуються методи керування роботою студентів викладачем.

Окрім перерахованих вище завдань, педагог ще повинен обов'язково:

- вміти проектувати особисті технології навчання студентів;
- вміти самостійно й ефективно вирішувати постійно виникаючі труднощі та проблеми;
- вміти розробляти та використовувати нестандартні прийоми вирішення педагогічних задач;

– вміти раціонально оцінювати особисту професійну діяльність і ставити реально досяжні цілі.

Таким чином, ми можемо зробити висновок, що роль викладача іноземної мови в процесі підготовки майбутніх фахівців дуже висока. Адже, викладач включає в себе декілька функцій – навчальну, виховну, організуючу й дослідницьку.

Для сучасного педагога, який прагне до майстерності та підвищенню якості освітнього процесу традиційної педагогічної освіти вже недостатньо, адже, викладач постійно повинен підвищувати свою професійну компетентність, комунікативну культуру, педагогічну кваліфікацію, здійснювати безперервний особистісний розвиток. Оскільки, тільки в цьому випадку він зможе забезпечити необхідний рівень підготовки сучасних фахівців.

УДК 378.147.091.39: 004.738.5-057.875

Шейна О. О.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МЕДІАОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ УНІВЕРСИТЕТУ

У сучасному інформаційному суспільстві засоби масової інформації впливають на життя кожної людини, значною мірою визначають характер поведінки та життєдіяльності людей. Вони проникли у всі сфери сучасного світу, у тому числі й у сферу освіти. Протягом останніх десятиліть все більше науковців приділяють увагу проблемі медіаосвіти. Стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій потребує цілеспрямованої підготовки особистості до вмілого і безпечного користування ними.

Медіаосвіта – це частина освітнього процесу, спрямована на формування в суспільстві медіакультури, підготовку особистості до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою мас-медіа, включаючи як традиційні, так і новітні медіа з урахуванням розвитку інформаційно-комунікаційних технологій.

Професійна освіта повинна спиратися на наступні медіаосвітні принципи:

- інформаційної відкритості та звертання до позанавчальної інформації, яка розташована у ЗМІ;
- єдності медіаінформованості та медіавиховання;
- використання активних форм медіаосвіти та технології медіа-освітнього проекту.

Технології медіаосвіти залучають до навчального процесу традиційні засоби масової інформації (періодичні видання, радіо, телебачення, кіно тощо) і засоби новітніх інформаційних технологій (програмно-апаратні засоби і пристрої, що функціонують на базі обчислювальної техніки; сучасні способи і системи інформаційного обміну, що забезпечують операції збирання, накопичення, збереження, оброблення й передавання інформації).

Удосконалення процесу професійної підготовки студентів університету передбачає відбір:

- пізнавально-інформаційних фільмів і кіноеккурсів, відповідно до навчальної програми;
- ресурсів мережі Інтернет, що дозволяють ефективно користуватися викладачем під час занять у режимі on-line або off-line;
- комп'ютерних програмно-методичні комплексів, які надають складний комплекс інформації: текст, звук і візуальний ряд;

Правильний вибір та інтеграція мультимедіа у професійну підготовку студентів вищих навчальних закладів дозволять досягти цілей медіаосвіти, пов'язаних із уміннями студентів знаходити, готувати, передавати й отримувати необхідну інформацію.

Зазначимо, що під час самостійного навчання студенти також активно використовують медіаосвітні технології (текстовий редактор, електронна пошта, онлайн словники, навчальні Інтернет сайти, соціальні мережі та ін.)

Висновки. У підсумку необхідно зазначити, що медіаосвітні технології виконують такі основні функції:

- інформатизація навчального процесу;
- активізація навчальної діяльності студентів;
- розвиток пізнавальної самостійності студентів;
- підвищення мотивації студентів до навчання;
- підвищення якості отриманих знань;
- підвищення ефективності засвоєння студентами навчального матеріалу;
- спонукання до самостійної та творчої діяльності;
- розвиток критичного мислення студентів.

Застосування медіатехнологій у професійній підготовці студентів університету надає можливість поліпшити процес викладання матеріалу, урізноманітнити форми подання нової інформації, зацікавити та максимально розкрити індивідуальні особливості кожного студента.

Використання медіаосвітніх технологій у професійній підготовці студентів університету є основою для соціальної адаптації студентів до сучасного соціуму.

Впровадження медіатехнологій у навчально-виховний процес здатне забезпечити вдосконалення навчального процесу та європейську якість вищої освіти.

СТРУКТУРА ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Зміна сучасної парадигми освіти, загальна і спеціальна комп'ютеризація, а також автоматизація багатьох навчальних процесів призвели до виникнення терміну інформаційно-освітнє середовище.

Метою дослідження є визначення складових елементів та підсистем інформаційно-освітнього середовища, які б відповідали потребам усіх учасників навчального процесу.

На початковому етапі створення такого середовища слід пересвідчитися у можливості повного забезпечення системи взаємозалежних умов: технічних (комп'ютери, наявність локальної та глобальної мережі, Wi-Fi), програмних (безпека та інтегрованість), академічних (повне забезпечення навчальними матеріалами, відповідність навчальним програмам і планам), соціальних (морально-етичний, культурологічний, нормативно-правовий аспект), людських (ІКТ-грамотність, фахова підготовка, психологічні аспекти комп'ютеризації).

За умов повного виконання даних вимог, структура інформаційно-освітнього середовища вищого навчального закладу повинна мати такі три елементи: фізичний, психологічний та інтелектуальний.

Психологічний елемент структури враховує готовність усіх учасників навчального процесу до співпраці, відсутність «страху» перед сучасними технологіями, або навіть антиконсервативне прагнення до їх регулярного використання. Інтелектуальна складова передбачає високий рівень знань і навичок студентів, викладачів та адміністрації не тільки у фаховій сфері, а й на теренах сучасних інформаційних і комунікаційних технологій. До цієї складової слід також віднести бажання навчатися і здобувати нові знання.

Матеріальна база навчального закладу, як ключовий компонент фізичної складової, стає основою для створення єдиного інформаційно-освітнього простору. До матеріального аспекту впровадження інформаційно-освітнього середовища відноситься не лише наявність сучасних комп'ютерів і засобів мультимедіа, а й локальна мережа, доступ до глобальної мережі Інтернет, якісне програмне і фізичне забезпечення (достатня кількість місць в комп'ютерних класах, доступ до комп'ютеризованих аудиторій, правильне обладнання робочих місць студентів і викладача) навчального процесу. При створенні початкової структури інформаційно-освітнього простору навчального

закладу необхідно виходити з того, що його правильне і ефективне функціонування залежить від матеріально-технічної бази вищого навчального закладу.

З іншого боку інформаційно-освітнє середовище навчального закладу можна вважати якісним за умов ієрархізації його структури наступним чином:

- організаційна структура, у якій накопичуються та зберігаються інформаційні ресурси та надаються інформаційні послуги;
- матеріальна база, необхідна для створення та функціонування інформаційно-освітнього середовища, повнота використання нових інформаційних технологій, а також наявність у ВНЗ ліцензійного програмного забезпечення;
- фаховий апарат та інформаційно-комп'ютерна грамотність учасників середовища.

Отже, основою якісної побудови інформаційно-освітнього середовища є забезпечення його системної ієрархічної структури на базі вищого навчального закладу. Створення такої структури є запорукою успішного впровадження інформаційних технологій в освіту на всіх її рівнях, що призведе згодом до об'єднання усіх учасників навчального процесу та ефективної комп'ютеризації.

Секція: ЕКОЛОГІЯ ТА РАЦІОНАЛЬНЕ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ. ПРОБЛЕМИ ЕКОЛОГІЇ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

Підсекція: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

УДК 796.012.2:796.368

Бойченко О. В.

РОЗВИТОК КООРДИНАЦІЇ ПІД ЧАС ЗАНЯТЬ З НАСТІЛЬНОГО ТЕНІСУ

У системі фізичного виховання студентів особливе місце посідає фізична підготовка. Значну увагу в дослідженнях різних авторів приділено змісту і структурі фізичної підготовки студентів її спрямованості та організації. Координаційні здібності займають важливе місце у фізичному вихованні молоді.

Актуальність успішного рішення обумовлена необхідністю виховання здорового всебічно розвиненого покоління. Рухова функція виявляється в управлінні студентом своєю моторикою. Вона забезпечує рухову діяльність, без якої неможливе повноцінне життя молоді та їх нормальний розвиток. Мета – теоретично проаналізувати розвиток координаційних здібностей у фізичному вихованні та спорту.

Перш, ніж позначити поняття координаційних здібностей, варто сказати про їх важливість у розвитку студента та в науці. Як писав авторитетний учений, професор Л. П. Матвєєв, «груба сила все більше поступається місцем тонко вдосконаленим різнобічним здібностям, відсталі навички – динамічному багатстві рухових координацій. Інший великий радянський теоретик в галузі фізичного виховання Г. М. Сатирів стверджував, що «не опанувавши комплекс міцно сформованих рухових умінь і якостей, не можна навчитися керувати собою, своїм тілом, своїми рухами».

Настільний теніс як вид спорту можна охарактеризувати такими особливостями: 1) комплексним проявом фізичних якостей; 2) змінною інтенсивністю зусиль; 3) вольовим характером дій в умовах спортивного двоборства; 4) тривалістю ігрових фаз; 5) залежністю ігрових дій від ситуації, що миттєво змінюється в процесі змагань. Гравець настільного тенісу весь час перебуває в русі: він завдає різноманітних

ударів по м'ячу, виконує ривки, стрибки, багато разів нагинається, щоб підняти м'яч із підлоги, веде напружений психологічний двобій із суперником. У процесі занять у студентів спостерігалось зміцнення м'язів, посилення кровообігу, поглиблення дихання, розвиток швидкості, спритності, витривалості, покращувався окомір, орієнтування, координація руху. Координація рухів – це раціональна психомоторна діяльність організму спортсмена в дану ігрову миттєвість тісно пов'язана з мобільністю реакції та швидкістю і спритністю. Засоби розвитку координації було зведено до систематичного розучування нових рухів і використання вправ, які змушують миттєво перебудовувати рухову діяльність. Виховуючи координацію, було використано такі методичні прийоми, які стимулюють більш проявлення рухової координації. Ось деякі з них (за Л. Матвєєвим):

1. Використання незвичайних вихідних положень.
2. Дзеркальне виконання вправ.
3. Зміна швидкості або темпу рухів.
4. Зміна просторових меж, в яких виконується вправа.
5. Зміна способів виконання вправ.
6. Ускладнення вправ додатковими рухами.
7. Зміна протидії в групових або парних вправах.
8. Виконання знайомих рухів у незнайомих раніше поєднаннях.

Орієнтовні вправи та завдання для розвитку координації в настільному тенісі:

1. Удосконалення стойок та хватки ракетки.
2. Швидка зміна стойок з імітацією ударів згідно зорових сигналів.

3. Переміщення, в процесі яких гравець відповідає умовним ударом ракетки на зорові сигнали.

4. Удосконалення ударів біля спеціальних тренажерів (вертикальних, з нахилом та горизонтальних коліс, відкидної дошки, катапульта та інше).

5. Відтворення рухів у дзеркальному зображенні.
6. Навчальні ігри з завданнями.
7. Швидкий перехід від захисту до нападу та навпаки.
8. Навчальні ігри з більш досвідченими тенісистами.

Вправи та завдання, були спрямовані на розвиток координації, доволі швидко приводили до стомлення.

В той же час їх виконання потребувало більшої чіткості м'язових відчуттів і давало малий ефект при стомленні, яке наступало. Тому, при вихованні координації було використано вправи у першій третині учбового заняття, короткими, не більш чим 15-хвилинними, серіями.

Висновки. Проаналізувавши науково-методичну літературу, можна зробити висновки, що координаційні здібності – це можливості інди-

віда, що визначають його готовність до оптимального управління і регулювання рухової дії. Отже, для розвитку координаційних дій при вивченні техніки гри в настільний теніс, потрібно враховувати фізіологічні характеристики та манеру гри конкретного спортсмена. Необхідно ефективну координацію рухових дій відпрацьовувати на тренуваннях багаторазовим повторенням перемішень в стойках, виконанням ударів та поверненням знову в необхідну стойку. Стойка повинна забезпечувати достатню стійкість при ударі, але при цьому не сковувати свободу рухів спортсмена при переході від одного удару до іншого. М'язи ніг і тіла дають силу для роботи, а м'язи рук трансформують цю силу в бажану дію удару.

Правильна робота ніг дозволяє гравцеві, по-перше, своєчасно вийти до м'яча і знайти оптимальну позицію для нанесення удару, а по-друге, – вкласти в удар більше енергії і зробити його могутніше. Завдяки роботі ніг гравець переміщається у вигідне положення для нанесення конкретного удару.

Застосовування в навчально-тренувальних заняттях швидких змін стоек, перемішень, імітаційних ударів згідно зорових сигналів, використання спеціальних тренажерів, відтворення рухів в дзеркальному зображенні – прискорюють удосконалення координації та реакції під час занять з настільного тенісу.

УДК 796.011.1-057.875

Бондаренко О. В., Бондаренко І. Г.

ПРОБЛЕМИ ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТІВ В АЛГОРИТМІ ОЗДОРОВЧО-РЕКРЕАЦІЙНИХ ЗАХОДІВ

Рівень фізичного виховання у вищій школі не сприяє ефективному зменшенню дефіциту рухової активності студентів, що є однією з причин різного роду відхилень у стані здоров'я. Встановлено, що впродовж терміну навчання у вищих навчальних закладах чисельність підготовчої і спеціальної медичних груп зростає від 5,36 % на першому курсі і до 14,46 % на четвертому курсі.

Тісний взаємозв'язок між добовою руховою активністю і здоров'ям молоді підтверджений роботами багатьох вітчизняних і зарубіжних учених. Визначено фактори, що впливають на підтримку рухової активності студентської молоді: раціональний добовий режим; правильне чергування праці і відпочинку, фізичної і розумової роботи; наявність гігієнічних навичок; правильний спосіб життя родини, а також

навчальне навантаження в університеті або вдома; звички; умов занять; кліматичні умови.

За результатами досліджень фізичного стану студентів I-IV курсів було виявлено тенденцію до зниження більшості показників морфофункціонального стану студентів, їхніх потенційних можливостей і погіршення стану здоров'я впродовж навчання в університеті. В результаті анкетування студентів з'ясовано, що загальне число респондентів, які регулярно займаються фізичними вправами, становить 7 % всіх опитаних, а кількість студентів, які тренуються епізодично, складає 25 % від загальної кількості досліджуваного контингенту. У годинах це складає на молодших курсах 1,3 години на тиждень, на старших курсах – не перевищує 54 хв.

У 2006 році серед причин, які заважають займатися фізкультурно-спортивною діяльністю, студенти молодших курсів назвали відсутність необхідних умов (22-26 %) і фінансові труднощі (24-26 %); на старших курсах – відсутність інтересу (23-33 %) і фінансові труднощі (21 %).

Результати проведеного дослідження Л. Пилипея у 2012 р. свідчать, що заняття фізичною культурою і спортом займають значне місце у дозвіллі студентів поряд з іншими формами відпочинку. Однак, фізкультурою і спортом займаються лише 26 %. Причини цього найрізноманітніші. Так, відсутність умов та інвентарю за місцем проживання становить 74,6 %. Відсутність знань з методики і самостійних занять – 85 %, відсутність вільного часу – 62,8 %.

Фізична рекреація як вид фізичної культури увійшла в життя студентської молоді в різних термінах і поняттях, що характеризують її окремі сторони (масова фізична культура, оздоровча, масовий спорт, активний відпочинок та ін.). У процесі вивчення сутності фізичної рекреації встановлено, що насправді вона охоплює зміст усіх зазначених вище термінів. Фізична рекреація дає змогу студентській молоді задовольняти потреби в руховій активності, інтереси, мотиви в емоційному активному відпочинку, раціональному використанні вільного часу. Вона задовольняє групові й індивідуальні потреби молоді в нерегламентованій щодо вільної форми рухової активності, адекватній їхнім суб'єктивним можливостям, сприяючи при цьому нормальному функціонуванню організму через створення оптимального фізичного стану. Студентська молодь – це суспільно диференційована соціально-демографічна спільнота, якій притаманні специфічні фізіологічні, психологічні, пізнавальні, культурно-освітні та інші властивості. Студентська молодь тому і є специфічною спільнотою, що її суттєві характеристики й риси, на відміну від представників старших поколінь і вікових груп, перебувають у стані формування та становлення.

В деяких університетах США працює близько 30 курсів рекреаційної рухової активності: фітнес, танці, велоспорт, гімнастика, сноубординг, лижний спорт, біг на ковзанах, вітрильний спорт, каное, веслування на байдарках, боулінг, риболовля. Серед молоді США набули популярності види рухової активності: аквааеробіка, аеробіка, степ-аеробіка у воді. Запропоновано більш складну програму з різних видів рухової активності: плавання, фехтування, тенісу, гри у футбол. Складністю програми характеризуються курси з альпінізму, скелелазіння, веслування на каяках, гірського велосипеду.

У Бостонському університеті розвинуті рекреаційні програми з йоги, сноубордингу, гірських лиж, катання на ковзанах та роликах. Для активного відпочинку використовуються доступні програми з бадмінтону, тенісу, баскетболу. Студенти, які бажають займатися веслуванням, повинні пройти спеціальну підготовку. В 2015 році запропоновано обов'язкове складання тесту з плавання: 5 м плавання під водою (пірнання); 100 м плавання вільним стилем або брасом; виконання вправи «поплавок».

В осінньо-зимовий період заняття з академічного веслування проходять у спортивних залах та басейнах. Курс з веслування розрахований на 6 тижнів, коштує в середньому 160 \$. Влітку, працює програма з веслування, яка розроблена рекреаційним центром та відкрита для всіх бажаючих.

В багатьох канадських університетах створено рекреаційні клуби з крикету та веслування. Деякі рекреаційні програми – платні. Вздовж берегів відкритих водоймищ практикуються багатоденні походи на каяках. Студенти можуть обрати курси зі спуску на плотах, які проводяться на річках з порогами. Працюють програми з зимових видів спорту. Серед студентів популярні заняття зі скелелазіння.

Розклад рекреаційних курсів, як правило, розміщується в комп'ютерній мережі, забезпечуючи швидкий доступ до отримання інформації.

У результаті досліджень було з'ясовано, що в оздоровчо-рекреаційну рухову діяльність студентів необхідно включати як традиційні засоби: вправи з гімнастики, легкої атлетики, плавання, спортивні ігри, так і нетрадиційні види фізичних вправ: спортивне орієнтування, фітнес, «Роуп-скипінг», «Боді-флоск».

Впровадження програм з водних видів спорту (на прикладі парусного спорту) в рекреаційну діяльність університетів дасть можливість більшою мірою використовувати природний чинник оздоровлення.

Рекреаційними студентськими центрами практикується широке впровадження піших походів, з діапазоном швидкостей від 2 км/год до

5 км/год та рельєфом місцевості від 0° до 30°, сприяючи оздоровчому впливу рекреаційного навантаження для студентів різного рівня фізичної підготовленості.

Розрізняють різні форми використання часу, відведеного на рекреацію, серед яких – туризм. Туризм – один із найпоширеніших видів рекреації. За даними соціальних опитувань, на питання «Яким формам відпочинку ви надасте перевагу?» 42 % респондентів відзначили самостійний туризм і 27 % – відпочинок на турбазах. Широку популярність набуває водний туризм.

Туризм – це сукупність організованих і спланованих заходів, прогулянок, екскурсій, походів, подорожей, що здійснюються з метою пізнання географічних регіонів, нових країн, активного та пізнавального відпочинку, підвищення фізичного рівня.

Висновки. В результаті узагальнення наукових джерел з'ясовано, що досліджуються мотиваційні складові, які сприяють залученню студентів до занять оздоровчо-рекреаційними видами рухової активності, взаємозв'язок показників соматичного здоров'я і рухової активності студентів. Активно триває пошук інноваційних оздоровчо-рекреаційних рухових технологій для молоді.

УДК 316.624:796

Головаченко І. В.

СТЕРОЇДИ: НАСЛІДКИ ЗАСТОСУВАННЯ

Стероїди (від грецького *stereos* – *твердий*) речовини тваринного, або рослинного походження, які мають високу біологічну активність.

Андрогени – це стероїдні гормони, що виробляються статевими залозами і корою надниркових залоз (тестостерон, андростерон, дегідроепіандростерон та ін.), мають властивість в певних концентраціях викликати андрогенізацію, вірилізацію організму (розвиток вторинних чоловічих статевих ознак) у обох статей. Найбільший рівень цих гормонів можна відзначити о 6:00 ранку, найнижчий о 19:00. Секрецію андрогенів регулює кортикотропін гіпофіза. Андрогени випускаються у вигляді ін'єкцій, капсул, пігулок та крапель. Найпопулярнішими з них є андріол, андроксон, дигідротестостерон, омнадрен, оретон та ін. Саме з дигідротестостероном пов'язують таке поняття як «андрогенна активність». Під цим поняттям можна відокремити такі прояви організму: виникнення акне; підвищення лібідо; формування зовнішніх і внутрішніх статевих органів; формування вторинних статевих ознак, таких як ріст волосся на тілі; вплив на центральну нервову систему, в

результаті якого відбувається скорочення часу на відновлення організму після випробуваного навантаження .

Треба зауважити, що безконтрольне та надмірне вживання анаболічних препаратів веде до негативних наслідків: роздратованість («стероїдна лютя»), депресивний стан, підвищення лібідо, затримка рідин, акне (вугрі), шлункові болі, гінекомастія, підвищення рівню холестерину, маскулінізація у жінок (зміна менструального циклу, ріст волосся по чоловічому типу, грубішає мускулатура та голос, атрофія матки, зміни в яєчниках), негативна дія на печінку (у випадках, коли препарат має метилову групу в альфа-17 позиції), гіпертрофія міокарда з розвитком ішемії, себорей, зупинка росту волосся в молодому віці або їх випадання. В другому випадку відбувається зниження лібідо, імпотенція, безпліддя, атрофія яєчок, захворювання серцево-судинної системи, пригнічення імунітету та навіть рак. Для того, щоб передбачити побічні ефекти вживання анаболіків, треба дотримуватись всіх інструкцій та рекомендацій лікарів, не перевищувати дозу або тривалість курсу, не комбінувати декілька видів стероїдів. Жінкам бажано взагалі не приймати стероїди. Те саме стосується і підлітків. Починати вживати стероїди слід з 21 року через те, що ендокринна система молодої людини здатна самостійно виробляти потрібну кількість тестостерону. Через вживання в ранньому віці стероїдів може бути передчасна зупинка росту, плечі можуть втратити в ширині та ін. Крім того вживання анаболічних препаратів призводить до психологічної залежності.

У світі відомі випадки смерті як результат вживання анаболічних препаратів. Це відомі бодібіддери, переможці світових першостей з культуризму: Майкл Менцер, Мохаммед Беназиза, Андреас Мюнцера, Соні Шміт, Рей Макнейл, Бертил Фокс, Ед Кортні, Азіз.

Отже, спроба підвищити рівень тестостерону, який активно впливає на зростання м'язової маси штучним шляхом, веде до того, що сам організм поступово перестає виробляти тестостерон і у спортсмена виникає залежність до штучного його поповнення в організмі.

УДК 378.147.091.33:796.011.1

Дзюбан О. В., Ісаєнко М. В.

ОПТИМІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ЗА ДОПОМОГОЮ НОВИХ ОЗДОРОВЧО-РЕАКРЕАЦІЙНИХ ЗАСОБІВ

Важливою проблемою студентської молоді є малорухливий спосіб життя, зниження рівня фізичного стану на тлі екологічного дисбалансу

і соціально-економічної нестабільності. Одним з рішень даної проблеми є пропаганда здорового способу життя та розвиток масового спорту в університеті.

В сучасній системі фізичного виховання в Україні спостерігається підвищена увага до різних видів рекреації та оздоровчої фізичної культури. Рекреаційно-оздоровчі заняття відіграють велику роль у житті сучасної людини, так як вони сприяють збереженню здоров'я, покращенню фізичної підготовленості, підвищенню рівня працездатності, зростанню соціальної активності та заповненню дозвілля людей.

У наукових працях дослідників О. Жданової, І. Котової, В. Поляковського, А. Тучак розкрито особливості змісту основних рекреаційних форм та рекреаційного туризму. В свою чергу В. Великанова і В. Павленко в своїх працях розкривали поняття «рекреаційне дозвілля», «відпочинок», «видовищна дія», «ігрова діяльність», «гра», виділяючи основні характеристики ігрової діяльності. Велике значення для вивчення дозвілля мають роботи І. Бутенко і Г. Малухиної, присвячені вільному часу як соціальному феномену. О. Варданянц у своїх дослідженнях вивчав співвідношення рекреаційно-дозвільних і лікувально-оздоровчих чинників курортів. Пошуку нових рекреаційних форм занять зі школярами і студентами та мотивації дітей і юнаків до занять фізичними вправами у вільний час присвячені дослідження таких авторів як Т. Бондар, Г. Єрмакова, О. Ковальова, Т. Ротерс, У. Шевців та ін.

На теперішній час фахівці фізичного виховання нашої країни і різних країн значну увагу приділяють розробці різних форм оздоровчо-рекреативної фізичної культури як на обов'язкових заняттях у вузі, так і для самостійних занять. Виходячи з наявності водноспортивного комплексу і його оснащення, традицій ЧДУ імені Петра Могили, автором було розроблено програму оздоровчих занять зі студентами комп'ютерного факультету, які мають підвищену потребу в русі в зв'язку з малорухомим способом життя, що пов'язаний не тільки з процесом навчання у ВНЗ а й з майбутньою професійною діяльністю. Особливість програми полягає в поєднанні занять весловим спортом та рухливими іграми на відкритому повітрі.

Мета статті: теоретично обґрунтувати оздоровчо-рекреаційну методику поєднання веслового спорту та рухливих ігор на відкритому повітрі для студентів комп'ютерного факультету.

Як відомо, веслування це особливий вид рухової діяльності, що протікає одночасно у двох середовищах – повітряному і водному, на природних водоймах і в мінливих погодних умовах, що робить її засобом оздоровлення, загартовування, підвищення сили і витривалості, а також засобом активної розрядки. Робота веслами розвиває рухливість

суглобів, особливо рук, зміцнює м'язово-зв'язковий апарат кінцівок та спини. Веслування є відмінним засобом у боротьбі з такими захворюваннями, як остеохондроз і обмінний поліартрит, початкові стадії гіпертонії і атеросклерозу. Завдяки дії на всі механізми кисневого забезпечення організму веслування є універсальним видом аеробіки з вираженим загартовуючим ефектом.

Також однією з модифікацій процесу фізичного виховання на сучасному етапі є рухливі ігри на відкритому повітрі. Запровадження рухливих ігор в оздоровчо-рекреаційний комплекс допомагає швидше та ефективніше задовольнити вимоги психологічних та фізіологічних особливостей студентської молоді, серед яких виховання колективізму, самопізнання, самовиховання. Застосовуючи різноманітні рухливі ігри викладач може легко та швидко донести важливість тих чи інших рухів, вирішити завдання щодо емоційного забарвлення заняття та виховання найбільш важливих фізичних здібностей студентів.

Виходячи з цього, можна з упевненістю сказати, що поєднання двох видів рухової діяльності, таких як веслування та рухливі ігри, дозволяє одночасно вирішувати завдання оздоровлення, активного відпочинку та спортивної діяльності на заняттях з фізичного виховання студентів комп'ютерного факультету ВНЗ.

УДК 796.012.1-057.875:796.344

Конопляник О. В.

РОЗВИТОК ШВИДКІСНОЇ СИЛИ В СТУДЕНТІВ, ЩО ЗАЙМАЮТЬСЯ В СЕКЦІЇ БАДМІНТОНУ

Сучасна наукова парадигма у галузі фізичного виховання студентської молоді ґрунтується на антропологічному підході в розумінні людини як активного суб'єкта суспільно-культурної діяльності. Відповідно до цієї концепції під час організації занять із фізичної культури доцільно враховувати не тільки фізичні показники здоров'я студентів, але й їх психологічні можливості та потреби. Учені роблять спроби змодельовати найсучаснішу модель заняття з фізичної культури, у межах якого формуватимуться найнеобхідніші риси студента як активного суб'єкта сучасного суспільства. Цією проблемою займаються такі вчені, як: А. Д. Новиков, Л. П. Матвеев, Г. А. Дюпперон, В. В. Белинович, П. Ф. Лесгафт та інші.

Поняття «сила» сьогодні має декілька трактувань. Дослідники, серед них, наприклад В. М. Волков, виділяють такі різновиди силових здібностей:

- максимальна сила, передбачає визначення межі максимального залучення усієї групи м'язів;
- швидкісна сила (вияв силових здібностей у певний проміжок часу);
- силова витривалість, тобто здатність людини виявляти силові здібності протягом тривалого часу.

На розвиток силових здібностей впливають генетичні фактори. За даними Л. П. Сергієнко:

- розвиток абсолютної м'язової сили визначається переважно середовищем;
- розвиток відносної м'язової сили знаходиться під помірним контролем спадкових факторів;
- розвиток швидкісної сили у вправах з власною вагою контролюється генотипом, генетичним маркером;
- розвиток статичної сили у вправах з власною вагою контролюється генотипом;
- розвиток відносної сили у чоловіків знаходиться під більшим контролем спадковості, ніж у жінок.

У науково-методичній літературі часто використовується співвідношення понять «бистрота» та «швидкість». У межах нашого дослідження вважаємо за потрібне проаналізувати специфіку кожної із цих фізичних категорій. Основна відмінність між ними полягає в специфіці їх формування та розвитку.

У межах нашого дослідження нас цікавить саме методика відбору фізичних вправ для підвищення рівня швидкісної сили студентів, які займаються в секції бадмінтону. Ю. В. Верхошанський відокремлює три основні групи вправ – специфічні, неспецифічні та спеціалізовані. Основною проблемою у процесі впровадження та застосування різних вправ є їх системність та швидкість. Відповідно до цих двох основних ознак, під час організації заняття секції з бадмінтону потрібно сприяти тому, щоб вправи застосовувалися для розвитку усіх груп м'язів, а також завжди були динамічними, при цьому, з підвищенням рівня фізичної підготовки має підвищуватися швидкість виконання самої вправи. Саме висока інтенсивність гри сприяє позасвідомому формуванню технічно досконалих силових навичок.

Заняття (тренування) спортсменів у секції бадмінтону – складний, багатогранний педагогічний процес, який є системою методів, прийомів, підходів та принципів навчання. Основними принципами організації фізичного тренування у секції бадмінтону є: принцип доступності, перспективності, свідомості, міцності, наступності, активності та інші. Методисти пропонують використання різних методів та прийомів у процесі проведення занять у секції бадмінтону. Кожний із

методів забезпечує формування певного рівня фізичної підготовки студентів на базі загальної фізичної підготовки (розвиток м'язової системи в цілому), спеціальної (виконання характерних саме для бадмінтону вправ: гра в стінку, пересування по майданчику з перенесенням воланів в різні точки і т. д.), технічної (формування специфічних технічних навичок для гри у бадмінтон), тактичної (формування умінь та навичок спортивного прогнозування гри), та психологічної (формування стійкої системи психологічних та моральних якостей спортсмена). Оптимальним варіантом вважаємо комплекс вправ змодельований О. М. Худолей.

Отже, як ми бачимо, розвиток швидкісно-силових навичок студентів, що займаються у секції бадмінтону є складним багатоаспектним педагогічним процесом, що ґрунтується на загально педагогічних та психологічних засадах формування вмінь та навичок швидкісної гри з використанням різнотипових методів та прийомів. Відповідно до сучасної методики викладання фізичної культури важливим завданням викладачів секцій є підбір найоптимальніших загально фізичних та специфічних вправ у процесі навчання гри у бадмінтон у поєднанні з розвитком психологічно-діяльнісних характеристик особистості. Під час організації навчального процесу рекомендовано застосовувати антропологічний підхід до спортсменів, який передбачає врахування індивідуальних можливостей студента як особистості, розвиток його фізичної активності для забезпечення активної діяльності у суспільстві, й так само неможна виключати бажання студента займатися сподобавшимся видом спорту. Саме така парадигма навчального процесу відповідає сучасному розумінню «фізичної культури» як початкової дисципліни, що забезпечує всебічний розвиток особистості, враховуючи її психологічні, фізіологічні та соціальні особливості.

УДК 796.015.1:796.332

Кураса Г. О.

ОЦІНКА РІВНЯ ПІДГОТОВКИ ФУТБОЛІСТІВ У ПРОЦЕСІ ТРЕНУВАННЯ

Головне питання, яке постає як перед викладачем, так і перед тренером спортивної секції – це вибір тієї системи тренувань, яка змогла б якомога більше покращити гру футбольної команди. Найбільш глибокими і визнаними у світі є розробки нашого видатного вітчизняного тренера і спеціаліста В. В. Лобановського.

Однак разом з тим аналіз науково-педагогічних джерел дозволяє зробити висновок – незважаючи на велику кількість досліджень та рекомендацій, ця тема, на наш погляд, потребує додаткового висвітлення.

Спочатку дамо визначення самому тренувальному циклу занять – це спеціалізований процес фізичного виховання, спрямований як на досягнення індивідуально можливих високих результатів, так і на покращення загальних командних дій на полі.

Вихідними даними для планування спортивного тренування є календар ігор та адаптаційні можливості організму. Вирішальним документом у цьому є розклад ігор. Одержавши його, тренер розподіляє час на загальну функціональну підготовку гравців, на спеціальну підготовку і, нарешті, час. Протягом якого необхідно підтримувати оптимальну готовність гравців до календарних та інших ігор.

Принципами спортивного тренування є: спрямованість до індивідуально можливих вищих досягнень, безперервність тренування; індивідуалізація тренувального процесу; поступове, хвилеподібне і максимальне збільшення тренувального навантаження; єдність загальної і спеціальної фізичної підготовки; циклічність тренування.

Поряд з технічною і фізичною підготовкою спортсмену необхідно вміти оптимально використовувати силові можливості в процесі змагань. Гра у футбол вимагає колективних, злагоджених дій як окремих ланок, так і команди в цілому. Тому наступний, дуже важливий, розділ тренування – це навчання мистецтву ведення спортивної боротьби – тактиці.

Процес керування спортивним тренуванням носить імовірнісний характер. Для того, щоб звести до мінімуму імовірнісний характер керування спортивним тренуванням, тобто щоб розбіжності між планованим ростом спортивних результатів і фактичним були мінімальними, необхідно постійно порівнювати планований стан тренуваності з фактичним. Роблять це за допомогою педагогічного контролю, застосовуючи спостереження і різні тести – контрольні вправи чи найпростіші функціональні проби. У навантаженні розрізняють зовнішню і внутрішню сторони. Під зовнішньою стороною розуміють ту величину, що запланована тренером. Звичайно її визначають за числовими величинами обсягу й інтенсивності пропонованих вправ. Внутрішня сторона навантаження – це величина відповідної реакції організму футболістів на пророблену тренувальну роботу.

Широке розповсюдження має метод педагогічного тестування. Під тестом розуміють фізичну вправу чи найпростішу функціональну пробу (наприклад, пульсометрію), за допомогою яких тренер може

одержати об'єктивну інформацію про стан організму гравця та ступінь його підготовленості.

Варто підкреслити, що вірогідність тестування залежить від активного відношення до нього гравців. Як приклад наводимо тести для студентів секції футболу:

1. Тест Купера на загальну витривалість. Біг протягом 12 хв.
2. Тест на швидкість і швидкісну витривалість. Біг 30 м з високого старту.
3. Тест на техніку веденні м'яча і спеціальну швидкість.
4. Тест на точність і силу удару. 3 лінії штрафного майданчика 5 ударів ногою у задану половину воріт.
5. Тест для оцінки інтегральної підготовленості футболіста.

Дані тестування допомагають тренеру наочно побачити динаміку тренуваності.

Спираючись на наведені вище методики тестування були проведені деякі власні дослідження для виявлення рівня ефективності проведення педагогічного контролю. Для дослідження була використана методика педагогічного тестування. Об'єктом дослідження обрано студентів ЧДУ ім. Петра Могили. Предметом є якість фізичних здібностей студентів секції з футболу та студентів основних груп. Завданням є виявлення ступеня фізичної підготовленості студентів, які вступили до секції з футболу, а також виявлення резервів для її збільшення. Метою ж дослідження є виявлення ефективності проведення педагогічного контролю та аналізу його результатів.

Середні показники результатів тестування студентів

	Згинання рук разів	Піднімання у сід, разів	Стрибок у довжину, см	Біг 100 м, с	Човниковий біг, с	Гнучкість, см
Студенти секції	42,6	51,4	255,4	13,3	8,9	17,8
Студенти основних груп	40,0	48,1	248,7	13,7	9,2	16,5

Основний результат дослідження показав, що до секції з футболу записуються юнаки, які мають початковий рівень фізичної підготовленості, який можна оцінити як «вище за середній» у порівнянні з основною групою. При цьому мотивами, які спонукають цю категорію юнаків до вступу, є прагнення поліпшення свого рівня, отримання

навичок професійного гравця, а також, зокрема, бажання займатися улюбленим видом спорту.

На заключення пропонуємо деякі рекомендації щодо сказаного вище:

– Удосконалення майстерності неможливе без участі в змаганнях з рівними або більш сильними суперниками. Змагання та тренування лише тоді доповнюють один одного, коли високі вимоги, які ставляться до спортсмена в змаганні, є мірою рівня і комплексності тренувальних навантажень. Вони готують спортсмена не тільки до фізіологічних, але й до психологічних навантажень, які виникають у ході змагань, готують до різноманітних навантажень.

– Мета навчання – не виконання різнобічного проаналізованого та вивченого руху, а активна участь у безперервно змінюваній ігровій ситуації. Тренування спортсменів повинно бути максимально наближене до умов змагань. Проте лише ігри з рівним по силі суперником розвивають ігрове мислення, стимулюють ігрову активність, вчать грати динамічно, з повною віддачею.

До резервів тренувального процесу треба віднести і самопідготовку футболіста до змагань, якій потрібно відводити, поряд з груповою, біля 30 % часу. Над цими і багатьма іншими питаннями повинно завжди працювати творче мислення всіх тих, хто пов'язаний з футболом і любить його.

УДК 796:178.8

Мінц М. О.

ДОПІНГИ У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ І СПОРТІ

З метою досягнення високих спортивних результатів інколи спортсмени вживають заборонені препарати, які отримали назву «допінги». Допінги – психоактивні, ендокринні та ін. речовини чи методи, що здатні штучно підвищувати працездатність і нівелювати відчуття втоми, у зв'язку з чим були внесені до переліку заборонених для використання спортсменами. За визначенням Скрипнікова А. М., Напреєнко О. К., Сонник Г. Т. допінг – фармакологічні та інші речовини, що при введенні в організм сприяють активізації його роботи і росту, стимуляції фізичної і нервової діяльності тощо. Активна діяльність спрямована посилення контролю за використанням допінгів спортсменами розпочалася з середини 60-х років минулого століття. Але точно сказати, коли спортсмени почали вживати стимулятори і допінги вкрай важко. Автори статті «Спорт і допінг» вважають, що це

мало місце ще «до часу перших сучасних Олімпійських ігор в 1896 році спортсмени володіли широким арсеналом засобів фармакологічної підтримки, від кодеїну до стрихніну (який є потужним стимулятором у околосмертельних дозах).

До заборонених фармакологічних препаратів належать:

1. Стимулятори.
2. Наркологічні анальгетики.
3. Анаболічні стероїди.
4. Діуретики.
5. Пептидні гормони та їх аналоги.

Разом з тим, у ряді випадків спортсмени намагаються покращити спортивні досягнення іншими засобами без вживання допінгів, тобто «обійти» допінг-контроль, але ці методи також заборонені міжнародною федерацією спорту. До них належать:

1. Кров'яний допінг.
2. Фармакологічні, хімічні і механічні маніпуляції з біологічними рідинами (маскуючі засоби, додавання ароматичних сполук в проби сечі, катерерізація, підміна проб, придушення виділення сечі нирками).

Існує також 4 класу сполук, які підлягають обмеженням, навіть при їх прийомі з лікувальними цілями:

1. Алкоголь (настоянки на основі етилового спирту).
2. Марихуана.
3. Засоби місцевої анестезії.
4. Кортикостероїди.

Окремі групи і види допінгів.

Сьогодні перед світовим спортивним товариством стоїть складна проблема в посилення допінг контролю, попередження вживання спортсменами споживання стероїдних препаратів, запровадження системи покарання спортсменів-прорушників.

УДК 796.011.1-057.875

Стефановський О. В.

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА В ЗДОРОВОМУ СПОСОБІ ЖИТТЯ СТУДЕНТІВ

Постійна фізична активність є одним із найкращих природних заходів попередження захворювання всіх систем організму і продовження активного способу життя. Позитивний в руховій активності під час занять фізкультурою безумовно, підсилюється тривалим перебуванням

на свіжому повітрі. Отже, спортивно-оздоровчі походи із впливом на весь організм людини є цілющим джерелом здоров'я.

Фізична культура виступає як необхідна частина забезпечення здорового способу життя студентів. Фізкультурно-спортивна діяльність є одним із ефективних механізмів злиття громадського і особистого інтересів, формування суспільно необхідних індивідуальних потреб.

Фізична культура є сферою масової самодіяльності важливим фактором встановлення активної життєвої позиції, оскільки соціальна активність, яка розвивається на її основі, переноситься на інші сфери життєдіяльності – соціально-політичну, учбову, трудову. Входячи в фізкультурно-спортивну діяльність, студент накопичує соціальний досвід, що призводить до підвищення його соціальної активності. В ряді досліджень встановлено, що у студентів, які систематично займаються фізичною культурою і спортом виробляється певний стереотип режиму дня, більш висока емоційна стійкість, витримка, оптимізм, енергія. Цій групі студентів властиві відчуття обов'язку, вони успішно взаємодіють в роботі, яка вимагає послідовності та напруження, вільно вступають в контакти, більш винахідливі.

Здоровий спосіб життя включає такі основні елементи: плідна праця, раціональний режим праці і відпочинку, викорінювання шкідливих звичок, оптимальний руховий режим, особиста гігієна, загартовування, раціональне харчування тощо. Раціональний режим праці та відпочинку – необхідний елемент здорового способу життя. За правильного дотримання режиму виробляється чіткий і необхідний ритм функціонування організму, що створює оптимальні умови для роботи та відпочинку, тим самим сприяючи зміцненню здоров'я, поліпшенню працездатності і підвищенню продуктивності праці.

Наступною ланкою здорового способу життя є викорінювання шкідливих звичок (куріння, алкоголь, наркотики). Ці порушники здоров'я є причиною багатьох захворювань, різко скорочують тривалість життя, знижують працездатність, згубно позначаються на **здоров'ї підростаючого** покоління і на здоров'ї майбутніх дітей. Наступною складовою здорового способу життя є раціональне харчування. Коли про нього йде мова, необхідно пам'ятати про фізіологічні закони, порушення яких небезпечно для здоров'я: рівновага одержуваної і витраченої енергії та відповідність хімічного складу раціону фізіологічним потребам організму у харчових речовинах.

Для ефективного оздоровлення та профілактики хвороб необхідно тренувати і вдосконалювати насамперед витривалість, яка у поєднанні із загартовуванням та іншими компонентами здорового способу життя забезпечить організму надійний щит проти багатьох хвороб.

Засоби фізичної культури і спорту використовують у різних напрямках життєдіяльності студентів.

Гігієнічний напрям передбачає використання засобів фізичної культури для відновлення працездатності та зміцнення здоров'я в умовах гуртожитків і вдома: ранкова гігієнічна гімнастика, загартовувальні процедури, правильний режим праці й відпочинку, харчування, оздоровчі прогулянки, біг, спортивні ігри, плавання, ходьба на лижах та ін.

Оздоровчо-рекреаційний напрям полягає у використанні засобів фізичної культури й спорту⁷ за колективної організації відпочинку у вихідні дні, на канікулах: туристичні походи, екскурсії, рухливі ігри, народні забави тощо.

Загальнопідготовчий напрям забезпечує всебічну фізичну підготовленість і підтримку її протягом багатьох років згідно з вимогами і нормами для Певної вікової категорії.

Спортивний напрям передбачає спеціалізоване систематичне заняття одним із видів спорту в групах спортивного вдосконалення, в спортивних секціях спортивного клубу чи індивідуально.

Професійно-прикладний напрям зорієнтований на використання засобів фізичної культури і спорту в підготовці до роботи за обраною спеціальністю.

Лікувальний напрям полягає у використанні фізичних вправ, загартовувальних і гігієнічних заходів у системі лікувальних засобів щодо відновлення здоров'я чи окремих функцій організму, знижених чи втрачених внаслідок хвороби чи травм.

Отже, формування навичок здорового способу життя є необхідною умовою всебічного розвитку, самовдосконалення та самореалізації сучасного студента. Займаючись різними видами туризму, студенти мають змогу покращити стан свого здоров'я, дізнатися багато корисного, налагодити спілкування з однолітками та викладачами. Усе це уможлиблює опанування нових умінь і навичок, що знадобляться як у навчанні, так і в дорослому житті сучасному студенту.

УДК 796.894:616-071.3-057.875

Хоменко В. С.

ВПЛИВ ВІДНОВЛЮВАНИХ ЗАСОБІВ НА АНТРОПОМЕТРИЧНІ ДАНІ СТУДЕНТІВ, ЯКІ ЗАЙМАЮТЬСЯ АТЛЕТІЧНОЮ ГІМНАСТИКОЮ

Відновлення організму – це процес нормалізації різних фізичних параметрів з одночасним підвищенням адаптації до навантажень, який

слідуює після фізичної діяльності. Відновлення організму після фізичних навантажень є дуже важливим етапом для досягнення певних спортивних результатів.

В атлетичній гімнастиці (бодібілдингу) наряду з розвитком усіх фізичних якостей (сила, витривалість, гнучкість тощо) велике значення має підвищення антропометричних показників. Для цього є важливим не тільки процес тренування, а й ряд відновлювальних засобів. Науково обґрунтоване використання різних відновлювальних засобів тісно пов'язане зі специфікою тренувального процесу, дозволяє істотно підвищити його якість, уникнути перевантажень, не допускати перевтоми і перетренованості. Найкращий ефект має комплексне використання відновлювальних засобів, що дозволяє одночасно зняти як фізичний, так і нервовий складові стомлення. Для розвитку антропометричних даних студентів не менш важливим, ніж саме тренування, є процес відновлення

Експеримент проводився з 1 жовтня 2014 р. по 1 квітня 2015 р. на базі Чорноморського Державного університету ім. Петра Могили, м. Миколаєва. В експерименті прийняли участь 20 студентів у віці 17-22 роки (I-IV курси) які мають достатній рівень фізичної підготовленості, пройшли медичне обстеження та за станом здоров'я були допущенні до тренувань з атлетичної гімнастики. Для дослідження всі студенти були поділені на 2 групи – Експериментальну групу (ЕГ) та Контрольну групу (КГ). В кожній групі були проведені початкові антропометричні виміри: окружність плеча, окружність стегна, окружність грудної клітини. Навчально-тренувальний процес в обох групах був ідентичним. Групи займалися 3 рази на тиждень по 90 хв. Для ЕГ були застосовані такі методи відновлення: повноцінний сон не менше 7 годин; водний баланс; вживання однієї порції вуглеводно-протеїнового коктейлю (гейнер) за 1 годину до тренування; комплекс вправ на розтягування м'язів одразу після тренування; вживання протеїнового коктейлю на протязі 20-30 хв. після тренування (анаболічне вікно); взаємомасаж та самомасаж після тренування; контрастний душ після тренування та інші.

1 квітня 2015 року були проведені кінцеві антропометричні виміри: окружність плеча, окружність стегна, окружність грудної клітини. Порівнюючи результати початкових антропометричних вимірів та кінцевих антропометричних вимірів студентів експериментальної та контрольної груп виявили позитивну динаміку. Аналіз результатів свідчить про наявність більш вагомого прогресу саме в експериментальній групі за всіма антропометричними показниками:

- окружність стегна – на 1,95 % більше, ніж КГ;

- окружність плеча – на 5,05 % більше, ніж КГ;
- окружність грудної клітини – на 0,9 % більше, ніж КГ

Аналізуючи результати нашого дослідження ми робимо висновок, що використання запропонованої нами системи відновлювальних засобів має позитивний вплив на зростання антропометричних показників студентів, які займаються атлетичною гімнастикою.

УДК 796.417.4

Чебан А. О.

ВПЛИВ СТРЕЙЧИНГУ І СУГЛОВОВОЇ ГІМНАСТИКИ НА РОЗВИТОК ФІЗИЧНИХ ПОКАЗНИКІВ СТУДЕНТІВ (НА ПРИКЛАДІ ГНУЧКОСТІ)

Численні чинники обумовлюють оптимальний рівень фізичної діяльності й одним із найбільш важливих серед них є гнучкість. Гнучкість оптимізує процес тренування, підвищуючи засвоєння та виконання спеціальних складнокоординованих рухів. Цілеспрямоване збільшення або зниження діапазону рухів певних суглобів у результаті використання тренувальних програм для розвитку гнучкості дає змогу підвищити ефективність деяких умінь і навичок. Як відзначають фахівці, розтягування сприяє збільшенню м'язової гіпертрофії й покращенню дихальної функції.

Учені стверджують, що адекватний рівень гнучкості сприяє оптимізації процесу засвоєння й реалізації якісного руху. Отже, цілеспрямоване збільшення або зниження діапазону руху в конкретних суглобах для досягнення оптимального рівня гнучкості сприяє покращенню визначених навичок. Крім того, мала еластичність м'язів та сполучної тканини обмежує рухливість суглобів. Отже доцільно проаналізувати й узагальнити теоретичні і практичні відомості щодо впливу суглобової гімнастики і вправ зі стрейчингу, на розвиток фізичних якостей(на прикладі гнучкості).

У теорії й методиці фізичної культури гнучкість розглядається як морфофункціональна властивість опорно-рухового апарату, що визначає межі рухів ланок тіла. Прояв гнучкості залежить насамперед від анатомічної будови суглобів, еластичних властивостей м'язів і зв'язок, центрально-нервової регуляції тонусу м'язів. Чим більша конгруентність (відповідність один одному) суглобових поверхонь, що зчленовуються, тим менша рухливість. Обмежують рухливість і такі анатомічні особливості суглобів, як кісткові виступи, що розміщені на шляху руху суглобових поверхонь. Обмеження гнучкості пов'язано

також зі зв'язковим апаратом: чим товщі зв'язки й суглобова капсула та чим більше натягнення суглобової капсули, тим більш обмежена рухливість. Крім того, розмах рухів може бути лімітований напругою м'язів-антагоністів. Тому прояв гнучкості залежить не тільки від еластичних властивостей м'язів, зв'язок, форми й особливостей суглобових поверхонь, що зчленовуються, але й від здатності поєднувати довільне розслаблення розтягваних м'язів із напруженням м'язів, що виконують рух, тобто від досконалості міжм'язової координації. Чим більш розвинені та сильні м'язи, що оточують суглоб, тим менша рухливість, а чим більш еластичні м'язи, тим рухливість у суглобі вища. До зниження гнучкості може призвести й систематичне або концентроване застосування на окремих етапах підготовки силових вправ, якщо при цьому в тренувальні програми не включаються вправи на розтягування.

Практика показує, що навіть у віці 35-40 років після регулярних занять із застосуванням різноманітних засобів і методів, гнучкість підвищується й у деяких людей досягає або навіть перевершує той її рівень, який був у них у юні роки. Програма розвитку гнучкості є адекватно спланованою програмою фізичних вправ, що забезпечує постійне та поступове збільшення використовуваного діапазону руху суглоба або низки суглобів упродовж певного періоду. Суть системи «стрейчингу» полягає в тому, що за допомогою дуже повільних і плавних рухів (згинання та розгинання), спрямованих на розтягування тієї або іншої групи м'язів, приймається і утримується протягом деякого часу певна поза. Таким чином, стрейчінг – це метод фіксованої розтяжки. А суглобова гімнастика – це комплекс вправ, спрямований на розробку всіх суглобів і м'язів нашого тіла.

Отже, в дослідженні брали участь 2 групи студентів по 10 чоловік. Дослідження тривали 2 місяці, заняття проводилися 2 рази на тиждень. В експериментальній групі, крім основної розминки в заняття вводились вправи зі стрейчингу і суглобової гімнастики, які тривали 20-30 хвилин. По закінченню 2-х місяців, був проведений контрольний норматив: сидючи на маті ноги нарізно руки догори та максимальний нахил вперед. Результати студентів з експериментальної групи перевищували показники основної групи майже в 1.5 рази, і звичайно перевищили і свої показники, що фіксувалися на початку дослідження, деякі студенти перевищили показники в 2 рази.

Таким чином, проведені дослідження доводять, що вправи зі стрейчингу і суглобової гімнастики дійсно допомагають розвинути таку фізичне якість, як гнучкість і загалом покращити фізичний стан студентів. Подальші дослідження мають наукову і практичну цінність з метою розвитку фізичних якостей студентів, покращенню їх здоров'я.

РОЛЬ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ В ПІДВИЩЕННІ РІВНЯ ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТІВ

Як відомо, методи фізичного виховання варто планувати з урахуванням функціонального стану організму, фізичного розвитку і фізичної підготовки. Визначення рівня здоров'я необхідно з ціллю вивчення і прогнозування змін стану здоров'я студентів для пошуку адекватних шляхів вирішення оздоровчих задач. Результати досліджень вказують на те, що 80 % юнаків і 90 % дівчат у віці 18-20 років не здатні до виконання навантаження класичного степ-тесту (В. А. Романенко, 2005). В своїх дослідженнях В. В. Пономарьова (2001) прийшла до висновку, що накопичення резервів в організмі відбувається до 25 років.

На теперішній час спостерігається тенденція до погіршення здоров'я студентів. З ціллю вивчення і прогнозування змін стану здоров'я студентів, вирішення оздоровчих задач необхідно використовувати сучасні види контролю. Планування занять з фізичного виховання необхідно здійснювати з урахуванням загального учбового процесу у ВНЗ.

Дані досліджень свідчать, що на здоров'я людини впливає спосіб життя (50 %), стан навколишнього середовища (20 %), спадковість (20 %), рівень розвитку системи охорони здоров'я (10 %). Існує думка (С. К. Городілін, 2002), що здоров'я відображає психічне, фізичне, соціальне благополуччя, забезпечує виконання ряду функцій (трудових, соціальних, біологічних) і визначається, як нормальний психосоматичний стан людини. Окремо вивчались фактори, котрі сприяють укріпленню і збереженню здоров'я студентів. Встановлено, що на рівень здоров'я майбутніх спеціалістів впливають заняття по фізичній культурі і спорту (15-30 %), харчування (10-16 %), сон (24-30 %), інші фактори (24-51 %). Як вказано в постанові Кабінету міністрів України (2006), в Державній програмі розвитку фізичної культури і спорту на 2007–2011 рр. звернуто увагу на проблеми осучаснення системи контролю за фізичним розвитком і здоров'ям студентів.

Ряд спеціалістів в області фізичної культури і спорту (В. Приходько, В. Шуба, 2004) розкритикували нині діючу учбову програму по фізичному вихованню для ВНЗ України III-IV рівнів акредитації. На думку вчених, одним із недоліків сучасної системи фізичного виховання є система оцінювання. З урахуванням того, що у студентів після закінчення ВНЗ різко спадає рухова активність, необхідне створення нової системи оцінювання студентів з фізичного виховання,

яка враховувала б, не лише рухливий компонент, а й рівень знань і вмінь в укріпленні свого здоров'я. Існує думка (О. Зеленюк, 2006), що пріоритети здоров'я студентів повинні бути основою для формування змісту теоретичного і практичного блоків учбових програм з фізичного виховання. Запропоновано (М. Оксем, 2004) впровадження в учбовий процес ВНЗ теоретичних блоків для оцінки знань по основним питанням ведення здорового способу життя.

В процесі навчання у ВНЗ спостерігається тенденція різкого погіршення стану здоров'я як у 41,3 % дівчат, так і в 21,6 % юнаків (Л. Г. Кириленко, 2007). Результати досліджень вказують на те, що у студентів, які систематично не займаються різними видами рухливої активності у віці 18-22 роки, біологічний вік більший, ніж хронологічний, на 7-12 років. Дані свідчать (Р. Т. Раєвський, 2006, І. Н. Ріпак, 2005), що високим рівнем стану здоров'я характеризуються 4 % студентів, середнім – 48, близько 90 % студентів мають відхилення у стані здоров'я. Кожен третій студент займається у підготовчій, спеціально – медичній групі або повністю звільнений від занять з фізичного виховання.

Ефективність навчання студентів у ВНЗ залежить від їх стану здоров'я. Так, 21,7 % студентів вважають, що незадовільний стан здоров'я обмежує їх можливості в учбовому процесі. В останні роки розширився діапазон досліджень, присвячених проблемам впливу занять з фізичного виховання на фізичну і розумову активність студентів. В результаті досліджень були отримані дані, які дозволили встановити залежність зниження рівня розумової активності студентів від інтенсивності навантаження і характеру занять фізичними вправами, тільки після занять: зниження розумової активності триває близько 1-1,5 години, після заняття фізичними вправами. Результати досліджень виявили взаємозв'язок між рівнем фізичної підготовки і розумовою активністю студентів в умовах стресу. В період перед екзаменами у студентів, які мають низький рівень показників фізичної активності, значно знижується коефіцієнт розумової активності, ніж у студентів – спортсменів. Планувати заняття з фізичного виховання необхідно з урахуванням загального учбового процесу у ВНЗ.

Велика увага в наукових роботах приділена питанням індивідуалізації учбового процесу. О. В. Зеленюк (2002) була розроблена диференційна система оцінювання фізичної підготовки, яка базується на попередньому визначенні рівня здоров'я студентів.

Результати власних досліджень (проба Руф'є до проведення тренувальних занять на основі використання аеробних різновидів фізичної активності – 10,90 3,68, після – 8,84 2,45) дозволили зробити висновок, що використання фітнес технологій (фідбол – аеробіка, степ-аеробіка) може суттєво ($p < 0,001$) підвищити функціональні можливості студентів.

Узагальнення результатів досліджень вчених дозволяє зробити висновок, що використання інноваційних педагогічних технологій, поліпшення матеріальної бази, застосування диференційного підходу, оновлення програм, врахування регіональних особливостей можуть посприяти підвищенню рівня здоров'я студентів.

УДК 796.011.11

Турик С. В., Сирота Н.

РОЛЬ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ФОРМУВАННІ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ШКОЛЯРІВ

Здоровий спосіб життя – це спосіб залежить від збереження та зміцнення здоров'я людей. Виховати дитину здоровою значить з дитинства навчити її вести здоровий спосіб життя. Фізичне виховання під час навчання в школі є навчальною дисципліною, яка сприяє формуванню у школярів необхідних знань, умінь, навичок, сприяє розвитку рухових здібностей, що являється характерною особливістю зростаючого організму. При дефіциті рухової діяльності школяра знижується стійкість організму до застуди і дій хвороботворних мікроорганізмів. Діти, які ведуть малорухливий спосіб життя, частіше страдають захворюваннями органів дихання і кровообігу. Зниження рухової активності в поєднанні з порушенням режиму харчування призводить до появи надлишкової маси тіла за рахунок відкладення жиру в тканинах, що призводить до захворювань організму.

Виходячи з цього, специфіка фізичного виховання школярів вимагає підтримки постійного помірного фізичного навантаження, що передбачає, крім запланованих занять, необхідність проведення занять в їх вільний час. Заняття певним видом фізичних вправ з помірним рівнем навантаження роблять оздоровчий і рекреаційний вплив на організм, сприяють відновленню і покращенню фізичної, розумової працездатності школярів. Під впливом таких занять формуються корисні морально-вольові якості, тому ці заняття здатні виступати як формуючий фактор здорового способу життя школярів.

В останні роки різко погіршилося здоров'я школярів. Дослідження показують, що тільки 15 % випускників середньої школи здорові, інші мають в стані здоров'я ті чи інші відхилення від норми. Однією з причин такого неблагополуччя являється знижена рухова активність.

Нормою добового рухової активності школярів 11-15 років являється наявність 20-24 % динамічних вправ в денному розпорядку, тобто 4-5 уроків фізичної культури на тиждень. При цьому добова витрати енергії повинна становити 3100-4000 ккал.

Два уроки з фізичного виховання на тиждень компенсують щоденний дефіцит рухової активності лише на 11 %. Для нормального розвитку дівчат необхідно 5-12 годин на тиждень, а хлопчиків – 7-15 годин занять фізичними вправами. Вищевикладені статистичні дані свідчать про залежність фізичного виховання і здорового способу життя. Пониження рухової активності є причиною зниження здоров'я школярів, які вказують на роль фізичного виховання у формуванні здорового способу життя.

В основі фізичної культури лежить діяльність, спрямована на покращення людини фізичного стану людини. Вона включає соціально сформовані засоби, механізми і результати діяльності, пов'язані з нею норми і правила поведінки, емоційні реакції, знання, інтереси, потреби, ціннісні орієнтації, в які входять ще й соціальні інститути, відносини. У зв'язку з цим необхідно розробити та впровадити технології, засновані на використанні у структурі річного освітнього циклу таких форм занять, як класична аеробіка, силовий тренінг, гімнастика тощо. Вибір саме цих занять обумовлений декількома причинами. По-перше, це досить популярні у школярів і доступні види рухової активності. Однак завдання, принципи, методика їх виконання трохи відрізняються ніж в аналогічних при впровадженні на заняттях спортивних секцій. По-друге, вплив тільки одного тренувального засобу веде до зниження ефективності занять, оскільки відбувається адаптація нервової – м'язового апарата до зовнішнього подразника. По-третє, можливість використання безлічі варіантів комбінування вправ, комплексів даних оздоровчих видів гімнастики. До того ж, заняття не вимагають великих спортивних майданчиків обладнання, що важливо при сьогодинішньому матеріально технічному забезпеченні спортивної бази шкіл.

УДК 372.8:574.2+502.7

Лебідь С. Г.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ-ЕКОЛОГІВ У КУРСІ БІОЛОГІЇ

Визнаючи роль формування професійних вмінь у майбутніх екологів в розрізі біологічної складової вищої фахової освіти слід констатувати протиріччя між їх значущістю у реалізації майбутньої фахової діяльності та відсутністю визначеного та науково обґрунтованого переліку обов'язкових вмінь та навичок, як результатів вивчення курсу біології студентами спеціальності «Екологія, охорона навко-

лишнього середовище та збалансоване природокористування». Це зумовлює актуальність нашого дослідження та формулювання мети даної статті, що полягає в обговоренні комплексу професійних біологічних вмінь, що входять до складу фахової компетенції екологів, які необхідно сформувані у студентів під час вивчення курсу екології.

Трактування поняття «компетенція» в сучасній науці не є однозначним. У деяких джерелах увага акцентується переважно на особистісному аспекті компетенції. Більшість визначень поняття «компетенція» враховує, окрім його особистісного аспекту, ще й діяльнісний.

Незважаючи на велику увагу, яка останнім часом приділяється компетентнісному підходу в освіті, стан професійної підготовки екологів подекуди залишається незадовільним. На достатньому рівні в наукових публікаціях висвітлюється і сутність та класифікація ключових компетенцій, однак питання розробки й поглиблення змісту предметних компетенцій знаходиться на початковому етапі. Це стосується й компетенцій у біологічній науці, які слід формувати в процесі професійної підготовки екологів.

Метою дисципліни «Біологія» є формування у студентів – екологів цілісного уявлення про біологічне різноманіття на видовому, ценотичному та екосистемному рівнях.

Передбачена навчальною програмою характеристика представників окремих блоків біоти базується на знаннях основ загальної біології, отриманих в середній школі, і подається із залученням даних фізіології, біохімії, генетики. Але головний акцент робиться на екологічних особливостях як окремих індикаторних видів, так і їх сукупностей на рівні асоціацій, ценозів, екосистем.

Відповідно до основних, найбільш крупних блоків біоти, навчальний матеріал з дисципліни розподілений за трьома модулями. З огляду на роль рослин, як первинного ланцюга трофічних зв'язків і базису екосистем, починається курс із ботанічного модуля. В цьому випадку при вивченні складових зоологічного модулю викладач матиме змогу спиратися на знання студентів щодо типів фітоценозів і в цілому рослинності різних природних зон (лісової, лісостепової, степової) як місць помешкання різних видів тварин. Третій модуль присвячується узагальненню знань про живу природу.

Окремо необхідно розглянути питання, що стосується змісту професійних вмінь фахівця – еколога, на формування яких спрямований практичний компонент курсу біології. В цьому питанні доцільно орієнтуватися на освітньо-кваліфікаційну характеристику. Для визначення змісту даного компоненту ми виділили з усього масиву виробничих функцій, типових задач діяльності, вмінь та компетенцій фахівця – еколога ті, які можуть бути забезпечені біологічною складо-

вою змісту його університетської підготовки. Зупинимось на них детальніше.

Технічна виробнича функція передбачає:

- Проведення спостережень за станом ґрунтового покриву (а) за відповідними методиками використовуючи лабораторне обладнання спостерігати за станом ґрунто-підґрунтя), ґрунтово-екологічними режимами;
- За алгоритмом ґрунтово-екологічного моніторингу, використовуючи лабораторне обладнання, проведення спостереження ґрунтово-рослинного покриву для обробки, паспортизації та аналізу;
- Проведення спостережень за станом гідросфери на основі настанов дослідження гідродинамічних, гідрохімічних, гідробіологічних та інших характеристик в умовах окремого водного об'єкта, користуючись лабораторним обладнанням, обробляти результати спостережень та робити відповідні записи;
- Проведення спостережень за станом біоти за відповідними методиками, використовуючи лабораторне обладнання спостерігати за станом біоти на різних рівнях організації для обробки, інвентаризації та складання описів біологічного різноманіття.

Дослідницька виробнича функція передбачає:

- Оцінювання стану біоти на основі збору, обробки, аналізу і систематизації інформації про біоту оцінити стан екосистем, надання рекомендацій щодо збереження різноманіття.

Проектувальна виробнича функція передбачає:

- Розробку проектів на основі даних про фізико-географічний, екологічний та економічний стан території з використанням відповідних критеріїв створення заповідних об'єктів і територій, обґрунтування доцільності їх заповідання.

Прогнозна виробнича функція передбачає:

- Прогнозування стану екосистем, моделювання негативних змін елементів екосистеми, і біосфери в цілому.

Контрольна виробнича функція передбачає:

- Екологічний контроль виконання програм моніторингу окремих складових навколишнього природного середовища, прийняття заходів щодо повної реалізації та виконання встановлених вимог програм моніторингу.

Дуже важливим при визначенні комплексу професійних вмінь майбутніх екологів є урахування вимог організацій та установ, де використовується праця фахівців даної галузі.

В даний час на факультеті еколого-медичних наук ЧДУ імені Петра Могили запроваджується проект, спрямований на покращення ситуації з працевлаштуванням випускників. Одним з напрямків цього проекту є

вивчення вимог потенційних роботодавців до фахових вмінь випускників, що є необхідними для виконання професійних обов'язків. Проведено анкетування роботодавців, працівників різних установ екологічної галузі, а також колишніх випускників з метою аналізу труднощів, з якими вони стикаються у фаховій діяльності. Узагальнення цих матеріалів дозволило включити у перелік обов'язкових біологічних вмінь студентів саме такі, найбільша потреба у яких, виявилася за результатами анкетування на різних посадах.

Враховуючи результати цієї роботи, а також, екстраполюючи вказані вище виробничі функції на конкретні вміння в галузі біологічної науки, можна зазначити, що майбутній еколог для успішної реалізації професійної діяльності має вміти наступне:

- Вести біологічний моніторинг навколишнього середовища, зокрема за допомогою методів біотестування та біоіндикації;

- Проводити інвентаризацію біологічних об'єктів за допомогою визначників та статистичного обліку;

- Складати ботанічні, фауністичні списки;

- Проводити мікробіологічні дослідження стану біологічного забруднення середовища (ідентифікація культур, вирощування культур мікроорганізмів, приготування діагностичних живильних середовищ);

- Описувати екологічний стан біомів, надавати комплексні біоценотичні характеристики;

- Вести розрахунки, пов'язані з динамікою популяцій;

- Досліджувати генетичну структуру популяцій;

- Надавати морфолого-фізіологічні характеристики видам організмів;

- Вести фенологічні спостереження;

- Проводити моніторинг стану рослинних об'єктів за допомогою цитологічних та гістологічних досліджень;

- Проводити обчислення обсягів первинної продукції, вести розрахунки біомаси та енергетичних показників за правилом екологічної піраміди;

- Проводити біометричні обчислення;

- Аналізувати вплив екологічних чинників на біотичний компонент екосистеми;

- Розв'язувати розрахункові задачі з молекулярної біології та екологічної генетики; Користуватися картами флористичного районування;

- Розробляти науково обґрунтовані заходи щодо збереження біорізноманіття та заповідання об'єктів;

- Надавати екологічну оцінку біотехнологіям.

ЗМІСТ

Секція: МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ

<i>Лізаковська С. В.</i> Необхідність розвитку волонтерського руху в контексті становлення громадянського суспільства в Україні.....	1
<i>Лізаковські П.</i> Європейський досвід у сфері реалізації безпекової політики	3
<i>Малиновська Н. Л.</i> Соціальний захист і соціальне партнерство: виклики й можливості	5
<i>Пехота О. М.</i> Технологічна культура викладача: європейський вектор	7
<i>Полторак Л. Ю.</i> Особливості використання арт-терапії в роботі з проблемними сім'ями	10
<i>Попова Т. С.</i> Розвиток емоційного інтелекту майбутніх соціальних працівників у процесі фахової підготовки.....	13
<i>Сай Д. В.</i> Особливості процесу формування моральних цінностей майбутніх соціальних працівників у вищих навчальних закладах	16
<i>Сургова С. Ю.</i> Застосування особистісно-орієнтованих технологій у професійній підготовці майбутніх соціальних працівників	19
<i>Чубук Р. В.</i> Відповідальне ставлення майбутніх соціальних працівників до фахової підготовки як передумова формування професійної компетентності	21

Підсекція: ІНШОМОВНА ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ У КОНТЕКСТІ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ОСВІТИ

<i>Гришкова Р. О.</i> Інтернаціоналізація освіти з позицій компетентнісного підходу до навчання	24
<i>Біла Т. Н.</i> The Use of Computer Technology in Education	29
<i>Букач О. Ю.</i> Розвиток професійної компетентності майбутніх фахівців комп'ютерного профілю в умовах інтернаціоналізації освіти	31

Колотій Н. В. Розвиток комунікативної компетентності майбутніх фахівців ІТ-індустрії згідно з вимогами сучасного ринку праці	33
Остафійчук О. Д. Мобільність студентів у контексті інтернаціоналізації вищої освіти	35
Пишеніна М. В. Інноваційні тенденції в методиці навчання іноземних мов	37
Рябова Ю. М. Структура професійної діяльності соціальних працівників у багатонаціональному середовищі	39
Стрельчук Я. В. Професійно-орієнтоване навчання іноземних мов як напрям європейської іншомовної освіти	40
Чуєнко В. Л. Зовнішня академічна мобільність студентів-нефілологів у контексті інтернаціоналізації освіти	42
Чернюк Т. І. Роль сучасного викладача іноземної мови в процесі підготовки майбутніх фахівців	44
Шейна О. О. Особливості використання медіаосвітніх технологій у професійній підготовці студентів університету	47
Шмідт В. В. Структура інформаційно-освітнього середовища	49

Секція: ЕКОЛОГІЯ ТА РАЦІОНАЛЬНЕ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ. ПРОБЛЕМИ ЕКОЛОГІЇ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

Підсекція: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Бойченко О. В. Розвиток координації під час занять з настільного тенісу	51
Бондаренко О. В., Бондаренко І. Г. Проблеми здоров'я студентів в алгоритмі оздоровчо-рекреаційних заходів.....	53
Головаченко І. В. Стероїди: наслідки застосування	56
Дзюбан О. В., Ісаєнко М. В. Оптимізація навчального процесу з фізичного виховання за допомогою нових оздоровчо-рекреаційних засобів.....	57
Конопляник О. В. Розвиток швидкісної сили в студентів, що займаються в секції бадмінтону	59

Кураса Г. О. Оцінка рівня підготовки футболістів у процесі тренування	61
Мінц М. О. Допінги у фізичному вихованні і спорті	64
Стефановський О. В. Фізична культура в здоровому способі життя студентів	65
Хоменко В. С. Вплив відновлюваних засобів на антропометричні дані студентів, які займаються атлетичною гімнастикою.....	67
Чебан А. О. Вплив стрейчингу і суглобової гімнастики на розвиток фізичних показників студентів (на прикладі гнучкості)	69
Шуст О. М., Мосензова І. М. Роль фізичного виховання на сучасному етапі в підвищенні рівня здоров'я студентів	71
Турик С. В., Сирота Н. Роль фізичного виховання у формуванні здорового способу життя школярів.....	73
Лебідь С. Г. Забезпечення формування професійних компетенцій у майбутніх фахівців-екологів у курсі біології.....	74

Комп'ютерна верстка *А. Іщенко*.
Друк, фальцювально-палітурні роботи *С. Волинець*.

Підп. до друку 28.05.2015 р.
Формат 60х84¹/₁₆. Папір офсет.
Гарнітура «Times New Roman». Друк ризограф.
Ум. друк. арк. 4,65. Обл.-вид. арк. 4,47.
Тираж 44 пр. Зам. № 4664.

Видавець і виготовлювач: ЧДУ ім. Петра Могили.
54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10.
Тел.: 8 (0512) 50-03-32, 8 (0512) 76-55-81, e-mail: vrector@chdu.edu.ua.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3460 від 10.04.2009 р.

АДРЕСА ОРГКОМІТЕТУ:

Міжнародна науково-практична конференція

**«ОЛЬВІЙСЬКИЙ ФОРУМ – 2015:
СТРАТЕГІІ КРАЇН ПРИЧОРНОМОРЬСЬКОГО РЕГІОНУ
В ГЕОПОЛІТИЧНОМУ ПРОСТОРІ»**

Чорноморський державний університет імені Петра Могили,
вул. 68 Десантників, 10,
м. Миколаїв, 54003, Україна

Тел.: (+380512) 50-03-33

(+380512) 50-03-32

(+380512) 76-55-99

Факс: (+380512) 50-03-33 / 50-00-69

E-mail: of@chdu.edu.ua, avi@chdu.edu.ua

WEB: <http://www.chdu.edu.ua>

